

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Elli beşinci birleşim

16 . V . 1945 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	96	elçi'nin, ampul ve buna benzer maddelerin tedarikindeki zorluğu önlemek için bir elektrik malzeme fabrikasının kurulmasının istenilip istenilmediği hususunun aydınlatılmasına dair Ekonomi Bakanlığında sözlü sorusu ve Ekonomi Bakanı Fuad Sirmen'in cevabı	97:98
2. — Havale edilen kağıtlar	96		
3. — Başkanlık Divanının Kamutaya sunuşları	96	5. — Görüşülen işler	98
1. — Amerika Cumhurbaşkanı Roosevelt'in ölümü münasebetiyle Büyük Millet Meclisinden çekilen tâziye telgrafına Birleşik Milletler Mümessilleri Meclisi Başkanlığından gelen cevap	96:97	1. — Çiftçiye toprak dağıtılması ve çiftçi ocakları kurulması hakkında kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/386)	98:122
4. — Sorular ve cevaplar	97		
1. — Malatya Milletvekili Dr. Cafer Öz-			

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Siyasetimizin isabetli bir görüşle idare edilmesinden dolayı Cumhurbaşkanını İsmet İnönü'ye Türkiye Büyük Millet Meclisinin minnet ve şükranlarının sunulmasına dair kararın arzı üzerine alınmış olan cevap Başkan tarafından ayakta okundu.

1945 yılı aylık bütçesinin görüşülmesi için Pazartesi'den itibaren her gün saat 14 te toplanılması kararlaştırıldı.

4598 sayılı kanunun 6 nci maddesinin (A) fıkrasının yorumlanmas hakkındaki önerge, istek üzerine, geri verildi.

Devlet Havayolları Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına;

Orman Genel Müdürlüğü 1944 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelde değişiklik yapılmasına;

Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Mü-

dürlüğü 1944 yılı Bütçesinde değişiklik yapılmasına;

Mihriban Özsoy ile;

Abdullahoğlu Ahmet Kalyoncu'nun hükümlü oldukları cezaların aflarına dair olan kanunlarla;

Millî Eşitlik Bakanlığı merkez kuruluşu ve görevleri hakkındaki ek kanun kabul olundu.

Çiftteyi topraklandırma kanun tasarısının tümü üzerinde bir müddet görüşüldü ve;

Çarşamba günü toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Bkşkan

Çankırı

M. A. Renda

Kâtip

Samsun

N. Fırat

Kâtip

Tunceli

Necmeddin Sahir Sılan

2. — HAVALE EDİLEN KAĞITLAR

Teklifler

1. — Gaziantep Milletvekili Cemil Said Barlas ve iki arkadaşının, subaylar heyetine mahsus Terfi Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/72) (Millî Savunma ve Bütçe Komisyonlarına)

Raporlar

2. — 1945 yılı yedi aylık Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/388) (Gündeme);

3. — 1941 yılı Millî Korunma bilânçosunun gönderildiği hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/223) (Gündeme);

4. — Bütçe yılının değiştirilmesi üzerine bazı vergi ve resimlere ait kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (1/405) (Gündeme);

5. — Seyhan Milletvekili Gl. Naci Eldeniz'in, Dilekçe Komisyonunun 17. V. 1945 tarihli Haftalık Karar cetvelindeki 1155 sayılı kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe ve Adalet Komisyonları raporları (4/26) (Gündeme);

6. — Tokad Milletvekili Nazım Poroy'un, Avukatlık Kanununun 1 nci maddesinin (D) fıkrasının yorumlanması hakkında önergesi ve Adalet Komisyonu raporu (4/38) (Gündeme).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati: 15

BAŞKAN — Dr. M. Germen

KÂTİPLER — N. Fırat (Samsun), V. Uzgören (Kütahya)

BAŞKAN — Oturum açıldı.

3. — BAŞKANLIK DİVANININ KAMUTAYA SUNUŞLARI

1. — Amerika Cumhurbaşkanı Roosevelt'in ölümü münasebetiyle Büyük Millet Meclisinden çekilen taziye telgrafına Birleşik Milletler Mü-

messilleri Meclisi Başkanlığından gelen cevap.

BAŞKAN — Birleşik Memleketler Mümessiller Meclisinin cevabı okunacak.

Sayın Abdülhalik Renda
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı
Ankara - Türkiye

Azizim Bay Başkan

Rahmetli Başkanımız Franklin Delano Roosevelt'in kaybrı dolayısıyla bana ve Birleşik Devletler Kongresine gönderdiğiniz sevgi ve tayize mesajı için samimî duygularımı size ve sizin elinizle Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirmeme müsaadenizi rica ederim.

Hürmetlerimle.

San Rayburn

BAŞKAN — Gündeme geçmezden evvel gündem hakkında dünden alınmış 14 söz var. Daha geniş ve müsaadeli konuşabilmek için yarın bu tasarımı görüşmek üzere bir oturum yapılması için karar almakta fayda görür müsünüz? (Muvafık sesleri).

E. SAZAK (Eskişehir) — Hayır, hayır.

BAŞKAN — Oya sunuyorum. Kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

4. — SORULAR VE CEVAPLAR

1. — *Malatya Milletvekili Dr. Cafer Öz-elcinin, ampul ve buna benzer maddelerin tedarikindeki zorluğu önlemek için bir elektrik malzeme fabrikasının kurulmasının istenilip istenilmediği hususunun aydınlatılmasına dair Ekonomi Bakanı Fuad Sirmen'in cevabı.*

B. M. Meclisi Yüksek Başkanlığına

Yurdun birçok merkezleri elektrik ışıklarıyla aydınlanırken ampul ve buna benzer maddelerin tedarikinde müşkül durumda oldukları görülmektedir. Bu durumu önlemek üzere Ekonomi Bakanlığının bir malzeme fabrikası kurmak isteyip istemediğini öğrenmek istiyorum. Şahıslar veya Devlet eliyle teşebbüsler varsa sözlü tazvihini saygılarımla dilerim.

Malatya Milletvekili
Dr. C. Özelçi

BAŞKAN — Söz Ekonomi Bakanındır.

EKONOMİ BAKANI F. SİRMEŒ (Rize) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Malatya Milletvekili Dr. Cafer Özelçi tarafından verilen ve şimdi huzurunuzda okunmuş olan önergede halkımızın ampul ve diğer elektrik malzemesi tedarikinde müşkülât çekmekte olduklarından bahisle İktisat Bakanlığımızın elektrik malzeme fabrikası kurmak isteyip istemediği sorulmakta ve şahıslar veya Devlet eliyle böyle bir teşebbüs varsa onun da tazvihini istenmektedir.

Arkadaşlar; bugün memleketimizde hususi teşebbüs tarafından kurulmuş olan bazı müesseselerde elektrik pili, elektrik aksamı ve elektrik için izole kablo ve teller gibi bazı malzeme imal edilmektedir. Ancak bu tesislerde yapılmakta olan bu malzeme gerek vasıf, gerek miktar itibarıyla memleket ihtiyacını karşılayamamaktadır. Halbuki memleketimizin sanayilişmesi ve iktisadi ve içtimai kalkınması ile muvazi olarak gerek muharrik kuvvet, gerek ışık ve sair şekillerinde elektrik enerjisi sarfiyatımız gündüğe artmaktadır. Bu enerjinin istihsali, nakli, tevzi ve istihlakini sağlayıcı maddelere ve malzemeye de aynı suretle ihtiyaç artmaktadır. Bu hususları gözönüne alan Ekonomi Bakanlığımız yeni hazırlamış olduğu makina, madenî eşya ve

malzeme sanayii plânında bu gibi elektrik malzemesi yapıcı tesisleri de düşünmüştür. Yalnız şu noktayı derhal huzurunuzda tebarüz ettirmeyi vazife bilirim ki bu plân henüz Bakanlar Kurulundan geçmemiştir. Bakanlar Kurulundan geçtikten sonra da bu plânda derpiş edilmiş olan tesisler ehemmiyetlerine, mevzularına ve mahiyetlerine göre safha safha tatbik edilecektir.

Ampul fabrikasına gelince; bilirsiniz ki ampul patent ve lisansları ile ve ampul için lâzım olan volfram teli, dumetal gibi bazı maddeler muayyen tröstlerin elinde bulunmaktadır. Bu gibi sebepler dolayısıyla plânımızda ampul fabrikası derpiş etmiş değiliz. Bununla beraber hususi teşebbüslerin ampul fabrikası kurmak için vâkı müracaatlarını hüsnü telâkki etmekte ve bu sahada kendilerini teşvik etmekteyiz. 1943 senesi sonlarına doğru bir ecnebi firma kendisine bazı muafiyetler temin edilmek kaydıyla ve kendi sermayesiyle memleketimizde bir ampul fabrikası kurmak için Hükümete müracaat etmiştir. Bu müracaatları tetkik edilmiş ve hususi muafiyet temini kaydı bulunmamak şartıyla kendilerinin fabrika kurmasına prensip itibarıyla muvafakat edilmiştir. Gönderdikleri salâhiyetli temsilci ile yapılan görüşme sonunda mutabakat hâsıl olmuş, fakat bilâhare husule gelen hâdiseler dolayısıyla olsa gerektir, bu firma herhangi bir teşebbüse geçmemiştir. Bugün dahi elimizde «International General Electric» namındaki Amerikan kumpanyasıyla bu mevzuda temas halindeyiz. İki taraf için de herhangi bir taahhüdü tazammun etmemek kaydıyla kendileri mütehasıs göndermeyi kabul etmiş bulunmaktadırlar. Son aldığımız haberde göndercekleri mühendislerin ismiyle hareket tarihlerini ayrıca bildireceklerini söylemektedirler. Bu yeni malûmata intizar etmekteyiz.

Muhterem Malatya Milletvekilinin sözlü soru önergesinde bahsettikleri husus hakkındaki maruzatım bundan ibarettir.

Dr. E. ÖZELÇİ (Malatya) — Sayın arkadaşlar; Ekonomi Bakanının verdiği izahatı dinledim. Memleketimizde bir ampul fabrikası kurulması için bazı firmaların müracatta bulunduğ-

larını ve bu müracaatın nazarı dikkate alıncı söylediler. Buna karşı çok müteşekkirim. Yalnız, memleketimizde bu hususa ait ibtidai malzeme ve istihsal fabrikaları mevcuttur. Meselâ bakır fabrikası, bakır telleri yapmak için ufacak bir teşkilât yapışın, bakır tel ihtiyacı temin edilmiş olur. Çelik fabrikası ufak bir teşkilâtla çelik telleri imal ederse ihtiyaç temin edilmiş olur. Yalnız elverir ki bu teşkilât biran evvel vücuda getirilmiş olsun ve memlekette ilk ilim ve fen adımı atılmış olsun. Teknisyen olarak gelen yabancılardan da istifade imkânı mevcuttur. Binaenaleyh heyeti umumiyesi itibariyle bunun yapılması güç bir iş değildir. Onun için Hükümetimizden bu hususta biran evvel faaliye-

te geçmesini çok yerinde buluyorum. Memleketin her tarafında mevcut iken Anadolu'dan öteden beriden ampulleri toplayıp İstanbul'a istif etmişlerdir. Bunun için bir tek ampul bulmak imkânı kalmamıştır, hepsi karaborsaya intikal etmiştir. Bu karaborsa heyûlâsı, harb sona ermiş olduğu halde, daha ne kadar deva medecektir? soruyorum. Bunun için memleketimizde yalnız bu değil, bir çok iptidai maddeler vardır. Meselâ kimya sanayii için ürünlerimiz mevcuttur, kükürt fabrikamız vardır. Bugünkü sülfamik denilen ilâem esasını kükürt teşkil ediyor. Buna karşı da Hükümetimiz lâzımgelen tedbirleri alırsa pek yerinde bir harekette bulunmuş olur. Mâruzatım bundan ibarettir.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Çiftçiye toprak dağıtılması ve çiftçi ocakları kurulması hakkında kanun tasarısı ve Geçici komisyon raporu (1/386)*

BAŞKAN — Tasarının tümünü görüşülmesine devam ediyoruz. Söz Feyzullah Uslunundur.

F. USLU (Manisa) — Aziz arkadaşlarım, Bundan evvelki oturumda konuşan sayın arkadaşlarımın açıklattıkları gibi, çok önemli bir memleket dâvasını ele almış bulunuyoruz. İşimiz ve ödevimiz cidden çok ağırdır. Fakat yüksek Meclis bugüne kadar en ağır ve karışık dâvaları nasıl malûm olan kiyaset ve ferasetiyle, sâlim hissiyle intağ etmiş ise bu önemli konuyu da milletin bünyesine en uygun bir şekilde ve devrimcilik ruhu içinde sonuçlandıracağına kesin inancım vardır. Bu çok önemli konu etrafında hepimiz Türk milletinin saadet ve selâmetinden ibaret olan tek amacımıza teveccüh etmiş olarak garazsız ve ivazsız ve açık alma ve vicdanla konuşacağız. Bârikai hakikat, müsademei efkârdan doğar. Hakikat ışığı yanmaya kadar konuşacağız, fakat o ışık yandığı zaman, nasıl ki, bugüne kadar çetin dâvaların halinde yanan bu ışığın altında elbirliği ile toplanmışsak bugün de bu hakikat ışığının etrafında bu hakikat nuru yandıktan sonra hepimizin elbirliği ile toplanacağımızda zerre kadar şüphem yoktur.

Sayın arkadaşlarım, toprak hakikaten, nev'i şahsına münhasır bir devâdır. çok önemli bir konudur. Bu mühim konuyu diğer konularla kryaslamak, bence, âcizane kanaatimce aslâ caiz değildir. Yüksek Heyetinizin malûmu olduğu veçhile bu konu o kadar önemlidir ki, tâ bedevilikten medeniyete geçildiği andan itibaren, beşeri, insanları, bütün Devletleri ve milletleri yakından ilgilendirilmiştir. Bu ilgi ve önem bugün kuvvetini arttırmak suretiyle karşımızda bulunmaktadır. Bu önem Ekonomik ve sosyal bakımdan günden güne, kat kat artmıştır. Hepimizin malûmu olduğu veçhile toprak mahdudiyeti, nüfusun artması, sanayi işlerinin inkişafı ve ni-

hayet şehirlerin câzibedar hayatının köylüyü ezbetmesi ve saire tarım endüstrisi üzerinde Devletleri ve milletleri vazife almak mecburiyetinde bırakmıştır. Ben memleketimiz bakımından bu saydığım saikleri iki esasa ırea ediyorum. Birisi iktisadi, diğeri içtimai.

Bizde iktisadi saik nedir? Hepimiz biliyoruz ki zirai istihsal durumumuz meydanda, nihayet basit bir zirai sistem içinde bocalamaktayız. Daha dün harbin başında aç kalmak tehlikesine mâruz kalmış bulunuyorduk. Maliyetlerimiz çok yüksek, verim pek azdır. Muhakkak bir dertle karşılaşıyoruz. Yüksek Heyetin malûmudur ki iktisadi siyasetin yani iktisadi kalkınmanın sağlanması için alınacak tedbirlerin mecmuunun tek amacı az zahmetle bol ve devamlı servet elde etmektir. Görülüyor ki iktisat siyasetinin belli-başlı meselelerinden biri istihsal meselesidir. Yine Yüksek Heyetin malûmudur ki istihsalın artması, değişik ve devamlı olması ile memleketimizde hayat şartlarının ıslahı ve bu câmiayı teşkil eden fertlerin faydalanması nispetinde artmanın sağlanması mümkündür. Fakat arkadaşlar, istihsal vasıtaları, istihsalı arttırmak öyle basit birkaç tedbirle ferdin sây ve gayretiyle sağlanamayacağına kaniim. İstihsalın artması, hakiki iktisadın emrettiği şekilde arttırabilmek için muhakkak bir şekilde milli iktisadın ve onun yanında da milli iktisadın başında gelen tarım iktisadında değişiklikler yapmak, basit çalışma tarzından mütekâmil iş bölümü sistemine geçmek lüzumuna kailim. Hulâsa olarak, şöylece arzede bilirim ki bugünkü teşkilâtla bu hamiyi yapmağımıza imkân yok. İşte bu yönden tasarıyı uzun emek ve sürekli mesai ile Hükümetin getirdiği ve Yüksek Meclisin ayırdığı Karışık Komisyonun olgunlaştırdığı tasarının 4 mühim esas vazettiğini 4 mühim ıslahat yapmak istediğini ben sevine sevine görmekteyim. Hemen şunu ilâve edeyim ki tasarı, benim içimi karatmamakta ve ben ondan çok şeyler ummaktayım.

Müsaadenizle bu 4 esası aydınlatmak isterim.

Birincisi; küçük arazi mülkiyetini kabul etmek onun yanı başında orta mülkiyete kıymet vermek, büyük mülkiyeti de Devlet ve Devlet teşekküllerine kamu hizmetlerinde kullanmak şartı ile bırakmış olmasından ibarettir.

Büyük ve küçük ziraat sistemlerinin lehinde ve aleyhinde namütenahi sözler söylenmiştir. Bir kısmı küçük işletmeleri methetmiş, bir kısmı büyük işletmeleri methetmiş buna mukabil bir kısmı küçük işletmeleri zemmetmiş bir kısım da büyük işletmeleri zemmetmiştir.

Gegende bir arkadaşımız heyeti unumiyesi itibariyle küçük işletmeler, diğerleri ile desteklenmezse bir takım zararları olacağından bahsetti.

Hakikaten hepinizin malûmudur ki, hiç bir sistem tam manasıyla kâmil değildir.

Fakat zararın yanı başında küçük işletmenin de, küçük mülkiyetin de namütenahi faydaları olduğundan bahseden müellifler vardır. Bu sahada namütenahi esaslar yazılmıştır. Yalnız aleyhinde söylenen sözler bu işi tenvire kâfi değildir. Müsaade ederseniz ben bu boşluğu doldurayım. Yani küçük mülkiyetin lehinde bir kaç cümle söyleyeceğim. Tabii kendiliğimden değil, yine müelliflere dayanarak.

Küçük işletme faydalıdır, neden?

1. Bir toprak yabancı ellerden ziyade sahibi tarafından idare edilirse daha verimli olur;
2. Küçük arazi işleri zamanında görülür;
3. Küçük arazide, büyük arazide yapılması muhal olanları yapmak mümkündür;
4. Küçük arazide ahvali havaiyeden daha iyi istifade edilir, tohumunu bizzat seçer ve toprağını daha iyi gübreler;
5. Küçük arazi sahibi buharana büyük çiftçiden daha ziyade mukavemet eder. İlah...

Büyük çiftçiden daha çok buhrana mukavemet eder. Sosyal faydaları da büyüktür. Ziraat aletlerini büyük mikyasta kullanma meselesine gelince: Bunun için de şöyle demektedirler. Küçük arazide kullanılmaya elverişli son zamanlarda makineler yapılmıştır. Büyük arazi için ileri sürülen faikiyet meselesi işte şu tebarüz ettirdiğim cihetlere nazaran ehemmiyetini ve mesnedini kaybetmiştir. Görülüyor ki, küçük işletmeler için birçok şeyler yazılmıştır. Ekonomik bakımdan küçük işletme büyük işletmenin aşağısında kalmamakla beraber sosyal faydaları bakımından büyük işletmenin kat kat fevkinde görülüyor ki tasarıda bu esas da görmüş olmaktadır. İktisadi faydaları içtimai faydalarla takviye etmek isteniliyor. İşte birinci esas budur ve faydalıdır.

İkinci esasa gelince: Tasarı toprağın bihakkın işletilmesini sağlamak hususunda tedbirler vazetmektedir. Bu tasarının istihdaf ettiği gaye-

ler başında uzatılması, büyütülmesi kabil olmayan araziye bilgili emek teksif ederek verimini âzami hadde çıkarmak amacı gelmektedir. Bu tasarıya göre bihakkın işletme, bazı istisnaları bir tarafa bırakacak olursak, bizzat işletme ile sağlanabileceği kanaatini izhar etmektedir. Makikaten arkadaşlar, bir toprağın doğrudan doğruya sahibi tarafından işletilmesinin vereceği randımanla yabancı ellerle işletildiği takdirde vereceği randıman arasında büyük fark vardır. Ben de çiftçi çocuğuyum, bu işin içinde yetiştim; bizzat işlettiğimiz zaman aldığımız randımanla, kiracıya, yarıcıya, ortakçıya verdiğimiz zaman aldığımız randıman arasında dağlar kadar fark olduğunu müşahede etmişimdir. Bu tasarının da ele aldığı bizzat işletme olduğu muhakkaktır. Bunu derpiş eden birçok hükümler vardır. Birinci hüküm: Toprağı işletmeyen adamı keyfemayese bırakmamaktadır. Bir adam bugün, toprak benimdir, ister işlerim, ister işlemem demek hakkını haiz değildir. Mülkiyet mefhumunda bunun böyle olmasında içtimai vazife mânası vardır. İşletmezse toprağın elinden alınması, kamulaştırılması esası vardır.

Sonra bu tasarının işletmeye verdiği önemi belirtmeye kâfi zannettiğim bir hüküm daha vardır. Komisyonunda da konuştuk. Muvazaaları önlüyelim dedik. Bunun için de tasarıda gördüğümüz hükümler kabul edilmiştir. O hükümleri ele aldığımız zaman işletmeye ve toprağın feyizli olmasına bilhassa önem verilmiştir. Orada diyoruz ki; bir adam muayyen tarihten sonra sırf bu kanundan kaçınmak için toprağını başkalarına intikal ettirmişse o adam, o toprak parçası üzerinde bihakkın işlemiş olursa o intikali bu tasarı terviç etmektedir. Muvazaa vardır demiyor; neden demiyor? İşletme için istihdaf gayenin başında toprağın işletilmesi geldiği için bu intikali terviç etmektedir. Kamulaştırmağa ait kısımların hepsinde işletmecilik ruhunun canlandığını görüyoruz. Dar ve geniş bölge diye taksim yapılmıştır. Geniş bölgeler için beş bin, dar bölgeler için iki bin dönüm kabul edilmiştir. Fakat 16 nci madde ile mühim bir istisna yapılmıştır. Orada denmiştir ki; her dar bölgede toprak aşığı bir adam düzenli bir işletme kurduğu takdirde iki bin dönüme inmiyecektir. Beş bin dönüm toprak sahibi elinde kalacaktır, dedik. Toprak reformu yapan herhangi bir Devletin kanununda işletmeye bu kadar mühim kıymet verdiğini sanmıyorum.

Açıkça görülüyor ki arkadaşlar bu tasarı, düzensizliği veya servet düşmanlığını ifade eden bir hüküm taşımak şöyle dursun, bilâkis düzen aşığı çalışma ve sâyü gayreti tergiş ve teşvik eden hükümlerle malâmaldır.

Kamulaştırmada daha ileri gidiyor, nitekim 12 - 17 nci maddeye arkadaşlar temas ettiler, orada şu şu vasıfları haiz olduğu takdirde daha aşağıya inilebilir. Madde bitaraf okunduğu

takdirde bu hükmü çıkarmak zor değildir. Bu maddede hâkim olan ruh da toprağın işletilmesi- dir. Bir mntakada toprağa âşık adamlar bulunur, bunları başka yönden, toprakla tatmin edemezsek ve orada yarıcılık ve kiracılıkla işletilen toprak varsa o bölgede bir aileyi, bir çiftçi ailesini geçindirebilecek miktarın üç katı toprak sahibine verilerek üst tarafı kamulaştırılır diyor. Bir yerde hakikaten toprak sahibinin işletmesi düzensiz bile olsa daha aşağıya inmek yoktur. Fakat toprağını şu veya bu suretle işletmezse - ki ben çok şahit olmuşum, - kahve köşelerinde nargile çeker, toprağını satın almak istediğimiz zaman, yerine götürüp gösterecek vaziyette değildir. Kiracılıkla, yarıcılıkla geçinir. Bunun etrafında da taprağa âşık çiftçilerle doludur. Bu vaziyette tasarı mühim bir adım atmak suretiyle diyor ki, orada çiftçi ailesini geçindirecek toprağın üç mislini sahibine bırakarak üst tarafını kamulaştıracaktır. Bu suretle görülüyor ki, topraksız çiftçi ne kadar düşünülmüş ise, toprak sahibi olan çiftçi de o kadar düşünülmüştür, toprak sahibinin elinden toprağı alınıp dışarıya atılmış değildir. Toprak sahibinin geçimini temin için üç misli toprak sahibine bırakılacaktır. Tarım Bakanlığı 500 dönüm kabul ederse 1500 dönüm, 300 dönüm kabul ederse 900 dönüm sahibine bırakılıyor. Görülüyor ki arkadaşlar tasarıda toprak sahibi için, onları koruyan birçok hükümler vardır. Memlekette topraktan üç beş adamın istifadesi mi daha iyidir, yoksa Türk milletinin çoğuşluğunu teşkil eden kitlenin mi faydalanması iyidir? Benim gönlüm arkadaşlar, Türk çiftçisinin, şunun, bunun kulu, kölesi olmasına katiyen razı olmuyor.

Ben istiyorum ki, Türk çiftçisi kendi toprağının, kendi emeğinin, kendi sayının, kendi kol ve elinin kul ve kölesi olsun, başkasının değil.

Sonra arkadaşlar, hakikaten nihayet kamulaştırma hükümlerine göre bazı fedakârlıklar istenmektedir. Türk milletinden, toprak sahibinden. Bütün dünyaya fedakârlıkta örnek olan Türk vatandaşlarından toprak sahiplerimizin bu fedakârlığı seve seve karşılayacağına namütenahi inanırım vardır.

Sayın arkadaşlarım, üçüncü-en mühim nokta, bu tasarıda donatım işine çok fazla kıymet verilmiş olmasıdır. Şimdiye kadar toprak davasında attığımız adımların boş kalan bir yeri vardı. Toprağı veriyoruz, fakat onu işliyecek vasıtalarından, donatımdan mahrum bırakıyorduk. Tasarımın en mühim noktası bu boşluğu doldurmak olmuştur. Ben Karışık Komisyonda da belirttiğim gibi bunun da Hükümet çok ağır bir külfeti sırtına almış bulunmaktadır. Bütün bu tasarının yürümesi, muvaffak olması bu işin yürütülmesine bağlıdır. Bir gün Hükümet gelir de ben bu işi yapamıyorum derse asla kabul edemem, mazeret kabul edemem. Bu yürümezse saa-

det, yerini felâkete terketmiş olacaktır.

Sayın arkadaşlarım, dördüncü mühim esasa geliyorum. Dördüncü mühim esas, topraksız çiftçiye toprak vermek. Yani toprağa kendisini bağlamış bir adamın topraklandırılması ve Türk çiftçisinin şu veya bu adamın topraklarında kul köle olmak ve amele olmaktan vikaye etmektir. Binaenaleyh bazı arkadaşlarım dediği gibi yoktan bir çiftçi çıkarmak meselesi asla mevzu bahis değildir. Toprak bu toprağı seven, toprağa âşık, çiftçiliği kendisine meslek edinen vatandaşlara verilecektir. Nitekim (g) bendi 34 neü maddenin sonunda yer alışı başka türlü izahına imkân yoktur. Sayın arkadaşlar, bu şekilde iktisadi bakımdan tasarımın belli başlı dört esasını belirttikten sonra, en mühim nokta çiftçinin topraklandırılması bakımından takip edilen hedef ve gayedir. Tasarı istiyor ki, Türk çiftçisini verimli toprağa sahip kılarak onun istihlâk kudretini arttırıp, mamulâtımız için iç pazarlarımızı bol müsterili vaziyetine sokmak suretiyle memlelete namütenahi kazanç getirmektir. Hakikaten Türk çiftçisini saadete kavuşturmak, onun istihlâk kudretinin arttırılmasına bu da istihlâk kabiliyetinin yükselmesine bağlıdır. Hepimiz biliyoruz ki, bu açık bir hakikattir ki bugün Türk çiftçisi ihtiyaç içerisinde.

Günün en mübrem ihtiyaçlarını dahi sağlayacak durumda değildir. Bu tasarı istiyor ki, bu Türk çiftçisi, insanlığın ulaştığı zevk, saadet ve refaha kavuşturulsun.

Sayın arkadaşlarım, eğer biz, Türk milletini, kendi toprağında kendi ekmeğine hür ve müstakil olarak sahip kılamazsak halkçılık prensipimizin semalarda değil de aramızda yer aldığını yerleşmiş olduğunu nasıl iddia edebiliriz?

Ben şahsan şu kanaattayım ki, bu tasarı; efendiliği, beyliği kaldıran kanunun tabikına ait şaheser bir misal, bize vermektedir.

Sayın arkadaşlar, tasarımın sosyal faydasına da kısaca işaret edeyim. Yine Yüksek Heyetinin malûmu olduğu üzere, muhtelif sınıflar, tüccar, amele, sanayi erbabı vesaireyi, içine alan bir topluluğun en velut en verimli, en feyizli hatta zaman zaman diğer kısımları besleyen, destekleyen, kuvvetlendiren ve memlekette huzur ve istikrarı sağlama bakımından en önde gelen meslek erbabı çiftçilerdir. Hepimizin malûmu olduğu vehile çiftçi toprağı koklaya koklaya, onun temiz havasını teneffüs ede ede dip ding sapasağlam yetişen bu kısım halkın memleketin huzurunu sağlamak için içi ve dışı korumak, nüfusun süratle artmasını sağlamak ve vatanperver ve kahraman yetiştirmesi bakımından bir topluluğun en önde gelen sessiz ve fakat çok hassas bir Hazinesini kuvvet, kudret ve hayat kaynağını teşkil eder.

Sayın arkadaşlarım, Cumhuriyet Hükümetinin bu öz kaynağın verimin arttırmak bu öz kay-

nağın gelişmesini hayat icaplarına daha kolay cevap vermek için icabeden tedbirleri alması bence milli ödevlerin en başında gelir. Kanaatimece Hükümet bu tasarı ile işte bu ödevi yerine getirmek istiyor. Bu ödevini yerine getirmek isteyen Hükümeti ben candan tebrik etmeyi bir vazife bilirim.

Mühim bir noktaya daha temas edeyim: Tasarının mühim başarılarından birisi de bütün bu işlerde adli, idarî, kaza yollarının kapatılmaması olmasıdır. Bu tasarı, ferdin hukuki emniyetini sinesine almış olarak huzurunuzda gelmiştir. Sayın arkadaşlarım, bu tasarı tarım alanında hamleler yapmaya karar vermiş olduğumuzun en bariz bir delilidir. Kudretli, kıyasatlı en selim hissiyle böyle mühim dâvaları halletmesini bilen Büyük Millet Meclisinin durbin nazarlarından geçtikten sonra kanunlaşacak olan bu tasarının tatbikında Hükümetime başarılar diler ve memleket için çok hemde pek çok faydalı olmasını bütün can ve gönlümden temenni ederim. (Alkışlar).

H. ŞARLAN (Ordu) — Sayın arkadaşlar, ehemmiyeti münakaşa götürmez olan Toprak Kanunu mevzuu, cidden titizlikle, heyecanla üzerinde âzami derecede tevakkuf edilecek en mühim bir dâvanızdır. On seneden fazla bekleyen bu dâvanın istinat ettiği anasır, yalnız topraksızlara ve toprağı yeter derecede olmıyanlara toprak vermektен ibaret değildir. Bunun daha çok mühim unsurları vardır. Bu mevzuun ehemmiyetini asla istisgar etmemek şartıyla, acaba Hükümet bu tasarımı ilk defa bu mevzu üzerinde Yüksek Kamutaya getirmekte isabet etmiş midir, etmemiş midir? Kanaatlerimi arza girişmeden evvel şunu arz edeyim ki, Toprak Kanunu mevzuu olduğu için bunu hazırlayıp yüksek huzurunuzda getirmek vazifesiyle mükellef olan Geçici Komisyonu teşkil eden üyelerin bu konuda gösterdikleri gayret, ciddiyet, alâka beni çok mütehassis etmiş ve kendilerine mâruzatıma başlar başlamaz şükran hislerimi söylemek vazifesini bana tahmil etmiştir. Amma . . . Orada kendi bilgisiyle, müspet görüşüyle ve müspet işiyle gelip Meclise daima açık kanaatlerini beyan eden Sayın Tarım Bakanının mesaisini ve gayretini şükranla kaydetmek isterim.

Bunları söylemekten maksadım, onların gönlünü almak kastine müstenit değildir. Şu kadar arz etmek isterim ki iki aydan fazla mesailerini takip ettim. Bu arkadaşların komisyondaki gayretleri cidden her takdirin fevkindedir. Meydana getirmiş oldukları eser de cidden yüksek bir eserdir. Ancak bu kıymetli eserin bir kısmının zamanı gelmediğine kaniim. Bu yüksek eserin istihdaf ettiği gayelerden birisi, yurt topraklarının bugünkü zirai teknik sayesinde verimli mertebeye çıkmasıdır.

İkincisi; bu topraklarda yaşayan vatandaşlardan topraksız kimsenin kalmamasıdır.

Arkadaşlar; bunun yanı başında iki gaye daha vardır. Türk hukuk sisteminin ihlâl edilmesidir (Bravo sesleri). Biz her davayı hallederken dâvanın hallinde riayete mecbur olduğumuz realitelere hürmet etmek vazifesiyle mükellefiz. Bizim hukuk sistemlerimiz, hukuk prensiplerimiz öyle her rastgele ihlâl edilecek vaziyette midir? Bunun üzerinde çok titizlikle durmak mecburiyetindeyiz.

Bu mevzuu bilâhara avdet etmek üzere ilk evvelâ tasarının şekline ait hususları arz etmek isterim ve nihayet 17 nci maddede mevzuuna da biraz temas etmek isterim.

Sayın arkadaşlar, Hükümet topraksızlara ve yeter derecede toprağı olmıyanlara toprak vermek üzere Toprak Kanununun bir bölümünü ele alarak yüksek huzurunuzda geldi. Çünkü kendi tasarısında dahi Toprak Kanununun daha birçok mevzularda mütehammil olduğunu kabul etmektedir. Hudut münazaaları, tasarruf senetleri, sınırsızlık, tapusuzluk ve saire ve saire... Bunların hepsi Toprak Kanununun ayrı ayrı bölümleridir. Hepsinin üzerinde de tevakkuf etmek mecburiyeti vardır. Yalnız topraksızları nazara almıştır. Meseleyi uzatıpta huzurunuzu ihlâl etmek istemem. Yalnız hakikaten memleketimizde topraksız vatandaş vardır. Fakat kamulaştırma muamelesine ihtiyaç hâsıl olacak derecede toprak darlığı var mıdır? Şimdi vardır, yoktur, diye münakaşa açarsam belki huzurunuzu fazla ihlâl etmiş olurum. Şu kadar arz edeyim ki, eğer rakamlar doğru ise, eğer tasarıda tesbit edilen gerekçe tam yerinde ve doğru ise, 77 milyon hektar arazinin 14 milyonu tarla ve ziraate elverişli şekilde kullanılmakta imiş de gerisi, bilhassa 40 milyonu mera ve çayır halinde imiş.

Şunu kanaat olarak arz edeyim ki, af buyurunlar, bizde kadastro olmadığından, topraklarımız ölçülü bulunmadığından ve toprak ölçüsünün çok büyük önemi ve mânası olduğundan, bu konuda şu rakama, bu rakama itimat etmeye cevaz yoktur.

Hele 77 milyonun üzerindeki küsurlar ben-denize, affedersiniz, gülümç bir mâna ifade eder. Güya topraklar ölçülmüş, şu küsurlar da meydana gelmiştir. Evet onun üzerinde çalışılmıştır. Fakat hakikaten hesap verecek vaziyetten, insana bir kanaat vermektен çok uzaktır. (İnanmazsan ölç sesleri).

Binaenaleyh eğer 14 milyon hektar arazi işliyor ve 40 milyonu da çayır ve mera halinde bulunuyorsa, bizim kamulaştırmaya gitmeye ihtiyacımız kalmamıştır. Bizde zaten arazi çok işlenmiş, verimli bir hale gelmiş, zirai teknik bu sahada yerini almış da muhtaç olanlara iyi, arazi vermek muhtaç olmıyan toprak sahiplerine de kötü araziyi bırakmak gibi bir dâva da yoktur.

Maahaza biz de toprağı ihtiyacı olan vatandaşlar bulunduğuna göre bunlar bir milyon olmasa, 500 bin dahi olsa, 100 bin dahi olsa, 10 kişi

dahi olsa Toprak Kanununa kamulaştırma mevzuunun esaslarının konmasına ihtiyaç ve zaruret vardır. Yalnız bu zaruret birçok muameleleri ihtiva eden müstemil bulunan bu zaruret, henüz ihtiyaç, katiyetle hâsıl olmadığı için, Toprak Kanununun birinci bölümü olarak ve ilk iş olarak ortaya atılmasında isabet yoktur kanaatındayım. O halde niye ihtiyaç var? Arkadaşlar, tasarı çok güzel esasları ihtiva ediyor. Üç sene terk edilen araziyi kamulaştırıyor. Türk toprakları mutlaka işlenecektir. Tasarı her vatandaşa, işliyeceği arazinin, küçük arazi, orta arazi diye hadlerini tâyin etmiştir. Bu araziyi işlemek iktidarını nefsinde görenler bunu işletmekle mükelleftir. Binaenaleyh elinden çıkarmak ızdırındadır. O halde serbest bırakın arkadaşlar? Bu kadar büyük külfeti üzerinize almayız, kamulaştıracaksınız, Tarım Bakanlığını yüzbinlerce kâğıt içinde boğacaksınız. Komisyonlar, mahkemeler, ne oluyor? Kamulaştırıyoruz, tapuluyoruz ve sonra vereceğiz. Bendenize kanaat gelmemiştir. Satın; beş bin dönümden fazlasını verin ama şu şu şartlarla verin, verin, muhtaç vatandaşlara tevzi edin, hem satan, hem alan memnundur. Topraksızlar, vermiyor diye güceniyorlar, parasını da verecek, taksitle de alacak. Versinler. Mecbur edeceksiniz. Elinde 5 bin dönümden fazla arazi tutmıyacaksın. Hükümet gelip kontrol edecek. 5 bin dönümden fazla arazisi olunca alacaktır. Kanunun bu tahdidatına riayet etmemeyi bu şekilde cezalandıracağız. Şimdi bu ameliye yerine getirilirse acaba topraksız kalacak mı, kalmıyacak mı?

Kalacaksa, Devletin de toprakları var, vakıfların da toprakları varmış. Bunları da versinler. Yetmiyor. Kamulaştırırsanız, arkadaşlar.

Madem ki bir vilâyetle tatbik edilmek üzere memleketin birçok vilâyetlerinin intizar vaziyetinde kalmasını göze aldınız veyahut alacaksınız, şimdiden bir had tâyin edin. Onun fazlasını satın, gerisini serbest bırakın. Bilâhara, bu, yetmezse-ki, yetmeyeceğine asla kani değilim - o zaman kamulaştırırsınız.

Bu mütalâalarımı Yüksek huzuruza arz etmemeye vesile olan kanaatlarımın bir sebebini de başka bir suretle arz edeyim:

Sayın arkadaşlar; kanunların Devlet teşkilâtında tathbiki münasebiyle çekilen ızdırap ve teşkilâtın mâruz kaldığı müşkilât tarihin bazı misallerine binaen bendeniz bu işte dahi bir çok müşkilâtın tahaddüs edeceğini ve Devlet dairelerinin ambale olacağı korkusunu taşımaktayım. Hep bilirsiniz ki, 1331 senesinden beri bu memlekette bir emvali metruke mevzuu vardır. Hükümetin birçok teşkilâtını adeta felce uğrattak derecede işgal etmiştir. İşte o emvali metruke mevzuunun Devlet dairelerine yaptığı menfi tesiri gözönüne alarak, bizim sırf fenâ, ilim ve teknik sahasında iş görmekle vazifedar olan ve biz onu ancak o yolda yürüdüğünü gör-

mek istediğimiz Tarım Bakanlığımızı kâğıtlarla mahmul olmuş görmek istemeyiz. Bu imkânı temin etmek için eğer kanatlarında faydalı tek bir nokta varsa onunla haz duyarım.

Bu kadar uzavacağımı tahmin etmemekle beraber, affınız rica ederim, bir iki sey daha arz etmeliğime müsaade buyurunuz. (Güzel, güzel sesleri. dinliyoruz sesleri).

Arkadaşlar; bu tasarımda içinde bazı ehemmiyetli olan hâdiselerin mahallinde kazai şekilde halli zaruretine hükümler konmuştur, yerindedir. Fakat evvelce de arz ettiğim gibi, Toprak Kanununun ihtiva ettiği bir çok mevzular içinde varın yine ikinci bir tasarı ile huzuruza gelecek olan mevzuların bazılarınca dahi yine mahallinde halli zarureti vardır. Senetsiz tasarıflardan doğan ihtilâflar, hudut ihtilâflarından doğan münazaalar, bunlar da memleketimizde arazi dâvasının, arazi münazaalarının icimai hüsnüve vaptığı acı, ağır ve kötü tesirler hâsıl ettiğini fırsat düstükçe yalnız burada değil, bu mevzuda değil, buna ait mevzular bahsedildiği zaman mahalline adam gönderelim diye ben ve benim gibi bir çok arkadaşlar feryat edeceklere. 17 - 18 saatlik mesafeden hudut münazaaları için vatandaşlar çağrılacak, ehli-yukuf çağrılacak ve kesif için mahalline hâkimler götürmek gibi müşkil durumlar tahaddüs edecektir. Bu gibi mevzuları bu tasarı içinde halletmek zaruretinde olduğumuz için, mademki biz mahalline yargı göndereceğiz, bu yargı bütün bu ihtimalleri ve ihtilâfları halledecek ödevi hâiz vaziyette olmalıdır ve bu işi tertemiz bir hale getirebilmelidir. O da Toprak Kanununun ikinci fasıl mevzularına dâhildir. Onun için tasarımda buna müteferri olan kısımlarını, işte bu ikinci fasıl kanuniyet keshettikten sonra onlarla mahalline gidip görmek için bu kısmın dahi yerinde bırakılması lüzumuna kaniim. Usule, sekle müteallik kısımları bu kadarek arz etmekle iktifa ediyorum.

Yarar, maraba, çiftlik, müstecir vesair namlarla 17 ne maddenin şumulüne giren mevzularda, sayın arkadaşlar, hem lehte, hem alevhte söyleyeceğim. Vicdanın emri budur. Yalnız Orta Anadolu da yoktur, bizim taraflarda da vardır. Hem tarla mevzuunda vardır, bahcelerde değildir.

Şimdi lehte ve alevhte olacak olan misallerle arz edeyim. Öyle bir vatandaş vardır ki, reberberdi, servet sahibidir. Kendi muhitinde serveti olmıyan, tarla almağa iktidarı bulunmıyan bir vatandaşta tarla almıştır. Ek, yarısını bana ver demmiştir. Kendisi de ziraat yapar. Akrabasına, komşusuna bir sene, on sene müddetle bu şekilde idarei maslahat yapıyor. Gözümle gördüm ve bizzat bildiğim işlerdir. Yine öyle vatandaş vardır ki, bir dağın sathı mailinde 80 - 100 sene evvel 15 - 20 hane olarak gelip oturan, dağda arazi açan ve bu araziyi

İymar edip orada bina yapan ağaç diken ve en nihyet ürüyerek 15 hane iken 80 hane olan ve adına köy denen bu yerin yanındaki bir köyde yaşayan ağa tarafından o zamanki tapu memuruna verilen herhangi bir menfaat mukabili dağları hudut göstermek suretiyle hakkı karara bağladığı bir arazi vaziyeti var. Bizzat gittim, baktım, işe vâkıf oldum, bir tahkik mevzuudur. İş tamamiyle öğrendim ve bir kanaat edindim. Bu araziye ne vakit geldiniz? Dedelerimiz zamanında ve saire. Hesap ettim, tapu sicilleri ne vakit teessüs etti diye düşündüm. Ondan evvel gelmişler. Eh, tapu sicillerinin teessüsü usulünden evvel gelen ve orada yerleşen, araziye açan, imar ve ihya eden vatandaşın o yerde hakkı kararı sabittir. Amma ne yapalım ki, o taraftaki tâbirle söyleyeyim, kanayaklı, tabii gidip tapu almağa iktidarı yoktur. açık göz olan komşusu gidip orayı hakkı kararla almıştır. Üç beş sene sonra onun yanına yanasınlar, benimdir, seindir diye bir münazaadan sonra tapu ortaya çıkmıştır. Devletin tuğrasını ihtiva eden tapuyu görünce şaşırmış ve inkiyat etmişlerdir. İnkiyat etmişler de ne olmuştur? Malsahibi vatandaş orada bir ambar tesis etmiştir, arkadaşlar, bu vaziyet hemen hemen beş sene evvelisine kadar olanı bilmiyorum, orada bir ambar tesis etmiştir ve oradakilere; hasılâtınızdan şu kadarını buraya vereceksiniz, hayvanatınızdan şu kadarını vereceksiniz, şu kadar yağ vereceksiniz, burada da yası-yacaksınız demistir. Bu da, mücerret tuğralı tapuya malikiyetindedir. Bunu hukuk te'âkkiliyle münakaşa edecek değilim. Amma şu hal'in bu şekilde meydana gelişi, bendenizde de herkes gibi, vicdan bakımından tesir yapmıştır. Satıver bunları vatandaşlara. Amma o da ziraatçidir, o da işliyor. Satmamıştır, Satacağım diye biraz para almış, fakat yine satmamıştır. Dedim ki, satmadığınız, vermediğiniz bu araziyi köy halkı terkedip giderse buraya kimi ikame edeceksiniz? Dediki, çocuğumu gönderirim. Çocuk kövün bütün işlerini idare edebilir mi? Demekki kanunun kendisine vermiş olduğu haktan âzami istifade temin ediyor. Arkadaşlar; ben de bu işe, herkes gibi mütehassis oldum, gücendim, üzüldüm. biran için Devletin hukukî varlığı karşına çıktı. Şimdi derhal alalım, tapusunu iptal edelim mi? Yok, böyle şey yok. Biz sağlam temelli, hukuka, hakka dayanan sözlü bir Devletiz. (Bravo sesleri). Biz haksızlıkları ancak ve ancak istinadettiğimiz hukuk varlığı ile izale ederiz. Biz başka türlü yapamayız. Benden başka türlü bir mütalâa da zaten sâdir olamaz. O kaynaktan su içtim, başka türlü mütalâa serdedemem. Amma, vakıalara, ihtiyaçlara uymazmış, Devletin parası yokmuş, şimdi verginin şu nispeti ... belki ifade edemiyorum amma siz arıfsınız, anlarsınız, (Anlıyoruz sesleri) Bu Devlet parasını verecek ve alacaktır. Bunun çarelerini düşüncektir. çareleri vardır katiyen vardır, arkadaşlar. (Bravo sesleri).

Arkadaşlar, marabacı müstecir bulunduran vatandaşlar benim kanaatimden ihtimal ki üzülecekler. Fakat arkadaşlar benim kanaatim şudur : Ziraatçi olan ve marabacı taşıyan vatandaş, yine ziraat yapmak üzere, toprak vermeli. Amma üzerinde ocak, otağ kurmuş, ağaç dikmiş, harman yapmış olan vatandaşlara, tuğralı senedin sahibi vatandaşın toprağının yeter parasını vermek suretiyle alıp vermeli. Başka çare yoktur arkadaşlar. 400 - 500, ne olursa olsun. Nasıl ki bu Devlet, bu Meclis milyonları Türk çocuklarının irfanı için köy enstitülerine tahsis etti. Tarım Bakanlığında da milyonları tahsis etsin ve bu dâvayı bitirsin. Yoksa hiçbir şey yok, bu dâvanın parası yok, bu olmaz.

R. KORALTAN (İçel) — Emniyetin temeli budur.

H. ŞARLAN (Devamla) — Bunun paraları ortaya çıkmalı veyahut çıkmıyorsa, benim arzettiğim tez dâhilinde, bu işi vatandaşlara yaptırmalı; hangi topraksız satınalacaksa, haddini tâyin edin, ondan sonra da Hükümet vaziyet etsin.

Çok muhterem arkadaşlar; bendeniz, Heyeti Umumiyenize bu kanaatlerimi arzettikten sonra istirahatı ve ricam şudur :

Bu çok mühim dâvaya, ehemmiyeti ile mütenasip olarak, titizlikle sayın Bakan ve kıymetli arkadaşlarımız üç ay baktılar. Bize zaten yakışan da böyle mühim dâvalar üzerinde bu kadar fazla durmaktır.

Şimdi Yüksek Heyet, ileri geri bir çok mütalâalarla meşguldür. İstiyorum ki, bütün bu mütalâalar derlensin, toplansın, Komisyon bu iş üzerinde bir daha dursun.

Bu, Hükümetin, adalet şiarına yakışır en evfak olan yol sayılır. (Bravo sesleri, alkışlar).

E. A. TOKAD (Denizli) — Sayın arkadaşlarım; bütün hayatîyetini toprağa borçlu olan bu geniş çiftçi memleketinde topraklarını iyi işleterek bunlardan bol, ucuz ve iyi verim alabilmek için şüphesiz bir çok tedbirlerin alınması lâzımdır.

Diğer bir bakımdan, topraklarımızdan iyi verim alabilmek için buna mâni olan ne gibi engeller vardır ve bu engelleri nasıl kaldırmak lâzımdır? Mevzuu üzerinde durursak görürüz ki, birçok tedbirlerin alınması ve engellerin kaldırılması icabedecektir. Bu tedbirler nelerdir, bu engeller nelerdir? Sırası geldikçe bunları ayrı ayrı arzedeceğim. Yalnız realiteyi gözönüne getirirsek muhakkaktır ki, Türkiye'de mülkiyet rejiminde, bugün anormal bir durum vardır ve istihsalâtımızı azaltan âmillerden biridir. Mâlümdür ki, istihsali temin eden, istihsal üzerinde rol oynayan unsurlardan sây, sermaye ve tabiat gibi faktörler yerine göre müsavi rol oynamazlar. Bazı bölgelerde entansif, bazılarında ekstansif ziraat sistemlerinde müsavi rol oynamazlar. Bunların bazıları birinci plân, bazıları

ikinci plâna alınırlar. İstihali çoğaltmak için hangilerinin ön plâna geçmesi lâzımsa o faktörü desteklemek icabeder. Ön plâna geçmesi lâzımgelen faktör öne alınmaz da ikinci plâna alınırsa kendisinden beklediğimiz neticeler elde edilemez. Yalnız şurası muhakkaktır ki bugün toprağın mülkiyet rejiminde de ıslahı icabeder bir zaruret vardır. Ben bu tasarının heyeti umumiyesi itibariyle taraftarıyım. Ancak maddelerinde benim de aleyhtar olduğum bir çok noktaları vardır. Tasarının taraftarı olduğum şununla sabittir ki, bundan beş sene evvel 20. II. 1940 tarihinde 49 maddelik bir toprak ve toprağı işletme tasarısıyla hızzat Meclise müracaat etmiştim. Elimde gördüğünüz bu tasarıyla beş sene evvel bu müracaatımı yaptım. Fakat nasılsa o zaman Hükümetin iltifatına mazhar olamayan bu tasarı kadük olmuştu. Yalnız ben bu tasarımda toprak mülkiyeti bakımından değil, işletme bakımından da esaslar tesbit ve teklif etmiştim. Bugün memlekette bir tarafta Hükümet elinde tevzi edilemeyen milyonlar dönüm toprak vardır. Diğer taraftan halkın ve eşaşın elinde işlenmeyen bir çok toprak vardır, mefluç ve muattal bir halde durmaktadır. Ötetarafta da işlemek isteyen, fakat topraksızlıktan veya herhangi bir imkânsızlıktan dolayı muattal duran kollar vardır. Şu halde bu mevzuu nizamlamak zarureti hâsıl olmaktadır. Yalnız bu vesile ile tebarüz etirmek isterim ki, yeter toprağı olmayan çiftçiye yalnız toprak vermekle maksat hâsıl olmaz. Aynı derecede deminecek de temas ettiğim gibi, çiftçiye kredi, tohum, ilaç, amele, su, zirai âsayış, sigorta işlerini tanzim gibi faktörler de aynı zamanda bir kül halinde ele alınmazsa verilen topraklar müsmir olamaz. Bugünkü durum ne ise aynı durum tekrar hâsıl olur. Halbuki biz bugün bu ihtiyaçları yeter miktarda ve zamanında çiftçinin emrine âmade bulundurabiliyor muyuz? Asla. Gerçi Hükümet sayanı şükrandır, bu bakımlardan da çiftçiye teçhiz etmek için yardımlar yapmaktadır. Fakat bu yapılan yardımlar hiçbir vakit yeter miktarda ve zamanında olmamaktadır. Binaenaleyh memlekette daha ziyade büyük bir zirai istihsalâta ihtiyacı vardır ki bunlar kül halinde ele alınmak suretiyle müsmir netice verebilsin. Aksi takdirde yalnız çiftçiye toprak veripte donatım bakımından noksan kalırsa belki toprak dağıtımını zararlı netice verebilir.

Nitekim bugün toprakları başında olup ta topraklarını her ne pahasına olursa olsun satıp gitmek isteyen çiftçiler, toprak sahipleri vardır. Bunların sebeplerini başka yerlerde aramak lâzımdır. Eğer çiftçiye toprak tevziile beraber kendisine ihtiyacı olan diğer ihtiyaçları da verilirse işte ancak o vakittir ki, çiftçi verimli bir surette çalışır verimini alır ve toprağı büyük bir aşkla bağlanır. Aksi takdirde bugünkü gördüğümüz manzara hâsıl olur, yani topraklarını terke-

dip schirlere akın etmek manzarası devam eder. Şu halde mevzuu yalnız toprak dağıtımını mevzuu değildir, esaslı bir tarzda zirai ıslahat mevzuudur. Biz şimdiye kadar sımai sahada bir hayli enerji gösterdik, birçok paralar sarfettik, iyi neticeler aldık, bazı noksan hareketlerimizle beraber. Fakat zirai sahada maalesef yeter miktarda tahsisat ayırarak lâzımgelen enerjiyi göstermedik.

Binaenaleyh, bütün kusur buradadır. Türk çiftçisini, Türk köylüsünü kalkındırmak, türk çiftçisini, köylüsünü ihya etmek, memleket topraklarını rasyonel bir tarzda işletmek ve normal verim ve neticeler alabilmek için işi tam, kül halinde ele alınması lâzımdır ve daha ziyade bu mevzuu üzerinde işlemek lâzımdır. Yalnız köylünün topraklarını rasyonel bir şekilde işletmek, ve iyi neticeler temin etmek de bizi maksada isal etmez. Büyük amaç, köylünün kalkınması, çiftçinin kalkınmasıdır. Binaenaleyh, normal surette elde ettiği ürünün satışını değer paha ile temin etmek ve mukabilinde elde ettiği para ile diğer ihtiyaçlarını temin edebilmek lâzımdır yani köylünün istira kabiliyetini yükseltmek lâzımdır. Köylü kendi ürünlerinden elde ettiği para ile diğer bütün ihtiyaçlarını sağlayabilmelidir. Hükümet bu bakımdan maalesef kâfi derecede bu mevzular üzerinde durmuş, köylünün ihtiyacını karşılamış değildir.

Diğer taraftan Hükümet şimdiye kadar elindeki toprakları dahi dağıtarak önümüze müspet bir işle gelememiştir. Ben bu bakımda Hükümeti tenkit etmek mevkiindeyim. Binaenaleyh mesleki yalnız bu bakımdan, toprak dağıtımına gibi mahdut cepheden değil, daha umumî ziraat kalkınması bakımından muhakeme ederek tedbirler alarak buraya zirai ıslah kanunu hazırlıyarak gelsevdi daha doğru olurdu.

Mamafi mademki memlekette bugün toprak dahi anormal bir durum arzmetmektedir bu mevzuun halli diğer tedbirler gibi mühim bir zarurettir. Binaenaleyh tasarımı heyeti umumiyesi itibariyle favdalı bulmaktayım. Maddelerinde bazı prensip görüşleri vardır. Müsaade buyurursanız onları arzedeğim.

Bugün ilmen de tahakkuk etmiştir ki, orta işletmeler daha verimlidir.

Gerek makineli ziraat, gerek çeşitli ziraat sistemlerini tatbik etme bakımından, orta ziraat, orta mülkiyet ziraatta daha iyi ve verimli neticeler vermektedir. Binaenaleyh hiç olmazsa 2 000 dönüme kadar olan arazisinde bir çiftlik sahibini çiftliğinde, çeşitli, entanzif ziraat yapmak, meralar, ayırarak hayvancılık, yetiştiricilik yapmak hakkını vermek lâzımdır. Bugünkü tasarıya göre bunlar dahi emniyet altında görülmektedir. Vatandaşa kendi çiftliğinde bu yolda çalışmaktan ve kendi zevkenden mahrum etmek doğru değildir. Görülüyor ki, memlekette düzenli ziraat işletmeleri kurmak ve yaşatmak için lâzım olan emniyeti vermek donatım ve ge-

rekli kredilerle teğhiz ederek, meraya arazi tahsis etmek, hayvancılığı himaye vesaire bakımlarından tasarı maddelerinde daha çok eksiklikler vardır. Bugünkü hali ile tasarı çok serttir. Vatandaşlar arasında hoşnutsuzluğu, ikiliği yaratacak birtakım vaziyetler göstermektedir. Konu, bizleri üzerinde hissi konuşmaya sevk edecek istidat kendini göstermektedir. Bu itibarla meseleyi daha ziyade teknik çerçeveler içerisinde konuşmak ve teknik çerçevelerden dışarıya çık-mamak hususunda dikkatli olmak gerektir.

Bu itibarla gerek orta mülkiyetin faydalarından istifade için emniyeti temin etmek, gerek miktar üzerinde açık görüşmek ve bunu açıkça tesbit etmek lâzımdır. Elinden toprağı alınacak çiftçilerimiz yani arazi sahiplerimize hiç olmazsa topraklarının değerini vermek suretiyle adilâne bir yol tutmak da ayrıca lâzımdır.

Görülüyor ki tasarıda bu bakımlardan kusurlar vardır. Daha işlenmeye muhtaçtır.

Diğer taraftan, arazinin kadastrosunun hazır olmaması yüzünden bütün tatbikatı keşme-keşler içinde bırakacaktır.

Bu eihetten daha âcil bir tarzı tesviye de bulmak gerekmektedir. Kadastro işi hallolunmadan tasarıların tatbikına ben imkân görmemekteyim.

Diğer taraftan da bu anormal toprak durumunu daha fazla yaşatmamak için tasarıların bir an evvel çıkmasında da ayrıca zaruret ve faydalar görülmektedir.

Binaenaleyh en doğru yolu bulacak Yüksek Meclistir. Mevzuun üzerinde hassasiyetle durmak, işi aceleye getirmeden daha iyi ve kabili tatbik bir şekilde işlenmesini teklif ve rica edeceğim.

H. ULUSOY (Niğde) — Arkadaşlar, Toprak Kanunu tasarısı üzerinde benden evvel söz alan arkadaşlarımızın görüşlerine karşılık kendi görüşlerimi izah etmek üzere Huzurunuzda çıkmış bulunuyorum.

Şimdiye kadar Toprak Kanunu tasarısı üzerinde dermeyeran edilen fikirleri birkaç esasta topladım, bunlardan birincisi şu :

« Bugün Türkiye'de bir Toprak darlığı meselesi var mıdır? Devletin toprak mülkiyetine müdahalesini icabettirecek kadar bu mesele had bir safhaya gelmiş midir?

Evvelâ bunun tahliline girişeceğim. Bu noktai nazarı doneleri olarak ileriye sürülen fikirler şunlardır: 1 - Arazi ile nüfus arasındaki münasebetin düşüklüğü. 2 - Ekilmemiş topraklar bulunması. 3 - Devlet elinde toprakların bulunması.

Arkadaşlar, nüfus mevcudiyiyle arazimiz arasında filhakika büyük bir nispet düşüklüğü vardır. Kilometre kare başına 25 kişi düşmektedir. Fakat yurdumuzun tabii bünyesi, kabili istifade arazinin yurdumuzun muhtelif yerlerine dağılışı

tarzı ve kabili istifade arazi üzerinde nüfus kesâfetinin bugünkü durumu hakikaten biz de nüfusumuzla arazi arasındaki nispete nazaran bir toprak darlığı var mıdır, yok mudur? esasını münakaşaya imkân vermeyecek vaziyettedir.

Sonra ekilmemiş topraklar vardır. Buradan trenine binip te yurdumuzun her tarafına doğru giderken ekilmemiş namütenahi topraklar görürüz.

Fakat evvelâ şunu düşünmek lâzımgelir. Bu topraklar niçin ekilmemektedir? Şunu kabul etmek lâzımgelir ki köylümüz hakikaten realisttir. Fayda gördüğü her yeri sürer, eker, ondan istifade etmeyi düşünür. Şayet bu topraklardan istifadeyi düşünmemişse bunda katâ bir zaruret vardır. Sürülmeyen ve ekilmeyen topraklar köylümüzün bugünkü vasıtalarıyla gidış, geliş imkânını bulması ve iktisadi bakımdan imkân bulamadığı topraklardır. Bu toprakları memleketimizdeki toprak genişliğine misal olarak alırsak hakikaten yanlış olur.

Üçüncüsü; Devlet elindeki topraklar. İstatistiklere baktığımız zaman hakikaten Devlet elinde birçok arazi görürüz. Fakat bu arazinin kabili istifade ve faydalı olabilmesi için mutlaka toprağı ihtiyaç bulunan yerlerde bulunması zarureti vardır. Bu arazinin büyük bir kısmı bu kanunun mevzuu dışında bulunan ve toprağı ihtiyaç bulunmayan yerlerde dir. Binaenaleyh, toprak darlığının mevcut bulunup bulunmadığına hüküm verebilmek için Devlet bir unsur olamaz.

Arkadaşlar; bu kanunun hakiki mevzuu şudur: Bir köy farzedelim. 100 hanelidir. Etrafında, faraza beş bin dönüm arazi vardır. Bu toprakların köylüler arasında şahsi istidatlarını, emeklerini hakikaten kıymetlendirecek bir nispete ve muvazenede dağıtılmıştır. Binaenaleyh burada hakiki bir toprak mevzuu yoktur. Fakat 10 hanelik bir köy vardır, etrafında on bin dönüm arazi vardır. Hepsi bir adamın elindedir. Oradaki köylüler araziyi ortakçılık ve yarımlık suretiyle işletmektedirler. Burada toprak buhranı vardır. Ve bunu bu zaviyeden mütalâa etmek icabeder.

Arkadaşlar; muhtelif tarihi ve içtimai sebeplerle yurdumuzda toprak mevzuu hakikaten bu kanunla Devletin bizzat müdahalesini icap ettirecek durumdadır. Binaenaleyh Devletin müdahalesinin lüzumlu bulunmadığı hakkındaki kanaatlere iştirak etmiyorum.

İkinçi noktai nazar, toprak hadleri dar tutulmuştur. Orta işletmeye imkân verilmemektedir deniliyor. Arkadaşlar orta işletmenin faydası ve millete temin ettiği iktisadi, içtimai niha-yet malî imkânlar doğrudur. Arkadaşların bu husustaki söylediklerine iştirak ediyorum, yalnız orta işletme sualini şöyle sormak icabeder: Orta işletme faydalı mıdır, zararlı mıdır şeklinde değil, toprağı dar, etrafında sayısız topraksız aileler varken, orta işletme faydalı mıdır? diye sormak icabeder. Bir köy farzedi-

niz ki, orada beş tane beşer bin dönümlü orta işletme vardır. Aynı köyde beş yüz topraksız aile vardır. Böyle bir orta işletme faydalı mı olur? Beş yüz topraksız ailenin topraksızlığından doğan manevi zarar kat kat daha büyük değil midir? Bir Devlet olarak, bir Millet olarak bu gibi mahzurları ortadan kaldırmak bizim arzumuz ve emelimiz olmalıdır.

Toprağı olanların şahsi haklarına müdahale etmeyelim, iç iskân siyaseti takip ederek bu dâvayı halledelim. Arkadaşlar; bu noktai nazar doğrudur. Topraksızı, nerede toprak varsa oraya götürmek en faydalı bir şeydir. Ve gönül ister ki, milletçe hakikaten bu imkânları elde edecek kadar malî imkânlarâ mâlik bulunabilelim. Fakat arkadaşlar, bugün için ve daha yakını istikbalde plânh, sistemli bir surette topraksızı toprağı bol olan yerlere götürmeğe maddeten imkân göremiyorum. O halde ne yapılacak? Bugünkü, bir avuç toprağı mâlik olmayan binlerce çiftçi ailesinin feci durumu devam edip gitsin mi? Maalesef, istemiyerek arz ediyim ki, bazı yurttaşlarımızın aleyhinde dahi olsa, bugün bu dâvayı halletmek ve bu zarureti mutlaka kabul etmek mecburiyetindeyiz.

Arkadaşlarımız, ortakeliği o kadar met-hettiler ki, hakikaten bu sistemin bundan sonra da, ebediyen devam etmesinde bir mahzur göremez vaziyete düştüler.

Arkadaşlar; biz bütün neslimiz için Cumhuriyeti bize en yaraşır bir rejim olarak kabul etmiş vaziyetteyiz. Cumhuriyetin en büyük istinatgâhi varlıklı, yurduna bağlanmış, nihayet kendi emeğini kendi mülkünde işletebilir, maddi bir sembol ile vatan sevgisi yaratmaya müsait yurddaşlardır. Cumhuriyeti, onlar üzerinde yaşayabilir. Toprak mahrumiyeti içinde sefil, perişan yarınından emin olmayan yurddaşlar üzerinde yaşayan bir Cumhuriyetin âtisi karanlık olur. Toprak Kanununun bugün huzurunuzda kadar gelmesini teşvik eden millî âmili en çok burada buluyorum. Ne yapalım? Bugün bu büyük çiftlikler böylece devam etsin gitsin mi, yüzlerce, binlerce aile orada işçilik, amelelik yaparak hayatlarını idame etsin mi? Hayır arkadaşlar, artık buna bir son vermek mecburiyeti vardır. Bunu böyle kabul etmek mecburiyetindeyiz.

Sonra bazı arkadaşlarımız dediler, niçin topraklara müdahale ediyoruz da başka servetlere müdahale etmiyoruz? Burada kısaca cevap vereceğim.

Biz servetin tevezzüü diye bir dâvayı ele almış değiliz. Yalnız toprak tevzii dâvasını üzerimize almışızdır. Toprak mülkiyeti başka hiçbir mülkiyete benzemez. Onun kendisine has hususiyetleri vardır. Toprak üzerinde çalışan köylümüz, onu ekip biçen köylümüz, toprakla birbirlerine muayyen ve katî olarak bağlıdır. Binaenaleyh böyle birbirlerine muayyen ve katî bağ-

larla bağlı olanları topraklandırmak dâvasını, servetin tevezzüü gibi bambaşka bir şeyle karıştırmamız doğru olmayacağı kanaatindeyim.

Değer paha: Arkadaşlar, büyük dâvalar, büyük inkılâp kanunları muhakkak ki içtimai nizam içerisinde, içtimai oluş içinde bazan bir zümrenin ve bazan diğer bir zümrenin fedakârlığı pahasına elde edilebilir. Kabul ederiz; kâşki maliyemiz o kadar kıymetli ve o kadar geniş malî imkânlarâ malik bulunsaydı; şu kanunla hiçbir vatandaşa en ufak bir zarar vermeden değer pahaı hattâ fazlasıyla vererek alabilseydik, bunu gönül tamamiyle arzu ederdi. Fakat bugün karşısında bulunduğumuz muazzam mesele ve dâva, tehiri kabil olmadığına ve bugün bu imkânlar da mevcut olmadığına nazaran bu bir zarurettir. Benim kanaatim bunlardır. (Alkışlar).

L. ÜLKÜMEN (Mardin) — Toprak Kanunu ile nüfusunun % 75 i köylü ve % 80 ninden fazlası çiftçi olan memleketimizde iktisadi ve içtimai bünyemizdeki maddi ve mânevi tesirleri ve tepkileri çok derin ve sürekli olacak çetin bir ameliyeye girişmiş oluyoruz. Bu kanunla millî varlığımıza yönetilmiş en mühim inkılâp hamlesini atmış oluyoruz. Ana hükümleri ve bu hükümlere dayanak olduğunu sandığım prensipleri üzerinde kendi görüş ve kavrayışma göre kısaca bir tahlilde bulunmak için yüksek müsaadelerini dilerim. Tasarımın bir inkılâp mahiyetini taşıyan ana hükümleri:

1. — Özel arazi mülkiyetine âzami had çizmek,
2. — Ortakçılıkla işletilen her türlü mülklerde kamulaştırma yapmak,
3. — Kamulaştırma bedeli olarak hakiki değer yerine vergi kıymetini esas tutarak toprak tahvilleri vermek gibi bir kaç ana prensipe dayanıyor.

Özel arazi mülkiyetinde 5000 dönümü âzami had olarak tesbit etmekle; yurdun sabit olan bir tabiat servetinin ileride mahdut ellerde toplanmamasını önliyerek bu tabiat nimetinden halkımızın daha adilâne bir tarzda faydalanmasını sağlamak, mümkün olduğu kadar yüksek nispette bir köylü kütlesinin işletme sahibi olarak, vatanın bağrında kökleştirilmesi imkânlarını genişletmek gibi çok hayırlı sosyal amaçlar güdüldüğü göze garpmaktadır. Bu böyle olmakla beraber büyük arazi işletmeciliğinin iktisaden faydalı ve zaruri olduğu hallerde yalnız büyük Devlet işletmeciliğinin bu ihtiyacı rasyonel bir şekilde karşılamaktan âciz kalacağı endişesinden de kendimi kurtaramıyorum. Bundan başka ben, zirai kalkınmamız uğrunda harcayacağımız muazzam miktardaki nebat ve hayvan malzemesinin de büyük Devlet istihsal çiftliklerinde kârlı bir şekilde elde edilebileceğine kani olmadığı gibi, bu işin Hükûmete her zaman istediği

miyyasta bulamayacağı, ağır kadro ve masraf külfetleri yükliyeceğinden de şüphe etmiyorum. Bu sebeplerdir ki, zirai kalkınma yolunda millî servet ve enerjiyi de harekete geçirmek gayesi güdülerken, bu maksatlarla Tarım Bakanlığı kontrolü altında çalışacak özel büyük işletmeciliğe, 14 nci maddenin istisnai hükümlerinde olduğu gibi, yine Bakanlar Kurulu kararıyla müsaade etmede memleket için büyük hayır ve fayda umuyorum.

Tasarıyı ilk incelediğimiz günlerde bu tahditten sonra kalacak orta işletmelerin, ufak işlerle ve servetlerle tatmin edilemeyen yüksek himmet ve istidat sahiplerini ziraat sahasından uzaklaştıracağı ve bu suretle ziraat meslekinin kısırlaşacağı ve büyük sermaye yatırımlarından mahrum kalacağı tarzında endişelere de düştük.

Fakat sonra; bağ - bahçelerin kamulaştırma dışı bırakılmış olmasını ve bugün olduğu gibi gelecekte de ziraatin en karlı şubesini teşkil edecek olan bu bağ - bahçe işleriyle, kesif ziraat usullerine koyacak olan sulu ve münavebeli ziraat ve bilhassa bunlarla birlikte ziraat sanatları ele alındığı takdirde beş bin dönümlük bir işletmenin büyük sermayelere ihtiyaç göstererek her ferdi kandıracağı derecede servet toplanmasına da elverişli olduğunu ve ziraat sermayesinin bu istikamette akışının, müstakbel ziraat istihsal politikamıza da daha uygun düşeceğini düşünerek teselli bulduk. Bu tesellinin bir inan haline gelebilmesi için memlekette orta işletmeciliğin istikbalinin emniyet ve istikrar altında bulunduğunu görmemiz şarttır. Aceba hazırlanmış olan tasarı bunu temin edebiliyor mu? Tasarının 33 maddesinden çıkardığımız mânaya göre buna evet olarak cevap vermek mümkündür. Tasarıya göre her ne kadar kanunun ilk defa tatbikına girişildiğinde bir inkilâp hamlesi olarak orta ve hattâ küçük işletmelerde de kamulaştırmalar da yapılıyorsa da 33 nci madde ile konulmuş olan hükümlerden, bunun her bölgede bir defa uygulanacağını, yani 17 nci madde hükümlerinin geçici bir madde olduğunu, ancak özel arazi mülklerinde âzami haddin tâyini belenmeyen arazinin kamulaştırılması gibi hükümlerin daimî hükümler mahiyetinde yürürlükte kalacağını anlatmaktayız. Fakat 17 nci maddenin yazılış tarzında, tasarıda basiret ve isabetle konulmuş olan bu 33 nci maddeden çıkardığımız mânâ anlaşılacağı gibi ilk bakışta bu madde âdetâ orta ve küçük işletmeciliğin, müstakbel emniyet ve istikrarını selbedici, ziraat işletmecilik bünyemizde sıkıntılar doğurucu ve bizi küçük ziraat işletmeciliğine doğru zorlayıcı bir mahiyet arz etmektedir. Bunun için 17 nci maddenin, tasarının 33 nci maddesinden anladığımız mânâda, geçici bir madde olduğunun tasarih edilerek yapılması ve bu suretle kanunun muhtelif maddeleri arasında açıkça görülebilir mutabakat husule getirilmesi lâzım gelmektedir.

Muhterem arkadaşlarım,

Bir zirai reformu kanunu olarak tasarıyı; yalnız topraklandırma dâvasını bile ele almış bulunsa, bu mevzuyla ilgili birçok mühim meseleleri içine almamış olmasından dolayı, çok noksan olarak tavsif etmek doğru olsa bile, kanaatima göre eğer tasarının bir inkilâp kanunu olmak karakterini gözönüne getirecek olursak; meselâ iç iskânlar, Devlet topraklarının islahı ile dağıtım, toprak tamlama işleri ortakçılık meseleleri, çiftçiye dağıtılan toprakların, tabii âfetler buhranlar veya mürabaacılar yüzünden küçük çiftçinin elinden çıkmasını önleme gayesini güden ucuz kredi temini donatım yardımı ve koruyucu kanuni müeyyideler vazı gibi hükümlerin bu kanunda yer alınması, onun bir kuvveti olarak görmek lâzımdır. ve hattâ bu görüş zaviyesinden incelediğimiz takdirde tasarıyı çok fazla yüklü ve lâzımgelen ölçü dışında çok geniş tatbikat hükümlerini havi olarak bulmak icabeder.

Muhterem arkadaşlarım; eğer tasarı, tatbiki on, yirmi, ve hattâ daha fazla yıllar sürecektir, büyük teşkilâtların kurulmasını zaruri kılaacak ve Devlete milyonları aşan külfetler yükliyecek olan ve tam olarak tasarıda bulunmayan birçok tedbirlerin alınmasına bağlı bulunan büyük zirai islahat işlerini bir tarafa bırakarak bu gün Devletin elindeki para ve teşkilât imkânlarıyla bir iki senede kolaylıkla ve fakat şiddet ve süratle yurdun her tarafında birden tatbik edilebilecek şekilde mücerret bir toprak inkilâp kanunu mahiyetinde hazırlanmış olsaydı ve meselâ;

Özel mülkiyette âzami had 5000 dönümdür,

Ortakçılıkla işliyen özel mülklerde, bir defaya mahsus olmak üzere şu ve şu hadlere kadar ve fakat ihtiva ettikleri her çeşit kültür einsi kamulaştırma nispetinde bölünmek ve içindeki ortaklara dağılmak üzere kamulaştırma yapılır.

Kamulaştırma bedeli olarak şu ve şu nispetlerde toprak tahvilleri ödenir.

Hükümet lüzum gördüğü yerlerde özel mülklerin 5000 dönümden yukarı kısmını kamulaştırır ve topraksızlara şu sıralarla dağıtır.

Toprak dağıtılabileceklerden ihtiyacı olanlara kurum ve donatım sermayesi verilir gibi birkaç madde ile bitirilerek böylece ilkin süratle ziraat işletmecilik bünyemizde lüzumlu denkleştirme yapıldıktan ve ortakçılıkla çalışan vatandaşlarımızın büyük bir kısmını kolayca, yurdun hemen umumiyetle özel mülkiyet altında bulunan verimli topraklarında, müstakbel işletme sahibi kılarak bugün bizi sıkımsakta olan mevzii ve mahdut dertler ortadan kaldırıldıktan sonra ... Böylece atılan sağlam inkilâp temeli üzerinde yukarıda tasarının dışında bırakıldığından bahsettiğim meseler gibi bugün tasarıya yük olan işletmeyen veya düzenli işletilmeyen toprakların kamulaştırılması, geniş ve dar bölgeler tefriki ve bilhassa bazı kamulaştırma maddelerinde gerek baki ve gerekse Hükümet bakımından takat had-

đini aşan hükümlere gidilmesini zaruri kılan meselelerin halli gibi zirai ıslâhat işleri hep birarada ve kül olarak bir zirai reform kanunu halinde iyice işlenip hazırlanarak getirilmiş olsaydı öyle zannediyorum ki, attığımız bu inkilâp adımı bunu çok daha kolayca selâmet ve muvafakiyet yollarına götürecekti.

Muhterem arkadaşlarım; Biraz da Toprak Kanununun hazırlanmasına saik olduğunu düşündüğüm zihniyet üzerinde, kendi kavrayışına göre durmak istiyorum:

Toprak Kanunu, diğer birçok memleketlerde olduğu gibi, ne başka unsurların ellerindeki malikâneleri bölüşmek, ne de sınıf mücadelelerine dayanak olmak için hazırlanmış değildir. Bilâkis, içinde toprak rejimi dâvası, sınıf mücadelesi ve hattâ büyük bir içtimai dert teşkil edecek mahiyette topraksızlar meselesi olmanın ve her türlü inkişaf imkânlarını bağrında saklayan mesut memleketimizde ancak daha olgun ve üstün insani düşüncelerin, daha âdil bir millet nizamı kurmak hâlis emelinin bizi bu yola götürmüş olduğunu görüyoruz.

Bu işin gerçekleştirilmesi için de ne sağa, sola sapmış, totaliter rejimlerde olduğu gibi, akidelere; ne de bu harbe kadar maddileşmiş çehresiyle bize görünen garp dünyasında olduğu gibi kuru ve soğuk hesapçılığa başvurulmuştur. Bunun içinde büyük bir mikyasta Türk Cemiyetinin sıcağı ve faziletli kucagında binlerce yıllık tarihi boyunca olduğu gibi hâlâ bugünde bütün ulviyetiyle yaşamakta olan yardımlaşma duygumuza müracaat edildiğini ve güvenildiğini görüyoruz. gerçekten; topraksız veya az topraklı çiftçilere pek uzun vâdelerle toprak, kurum ve donatım sermayesi verilmesi, toprağın bir kısım vatandaşlardan almıp diğer bir kısmına devredilmesi, kamulaştırmada kademeli bir bedel sistemi kabul edilmesi gibi hükümlere bakacak olursak, tasarının ruhunda:

Vatandaşlar arasındaki imkân ve müsavatsızlıkları kaldırmak;

Çalışacak kollara, asrımızın görüşüne uygun, iktisadi bir disiplinle çalışma imkânlarını yaratmak;

Varlıklarımıza adeta «Kademeli bir yardımlaşma mükellefiyeti» tatbik etmek.

İşte ben kanunu daha çok böyle bir görüşün tesiri altında mütalâa ederken onun diğer büyük bir önemini de yurdumuzun iktisadi ve içtimai düzeni de sağlayacağını umduğum bütün iyiliklerinin üstünde, modern bir dünya görüşü ile incelediğimizde: Neslimizin bilhassa gelecekteki sağlık ve artımının emniyet altına alınmasında bulunuyorum.

Yani bu kanunla memleketimiz için yalnız servet ve kuvvet kaynağı olmakla kalmayıp her seviyedeki ve kabiliyetteki ailelerinde, doğum nispetinin yüksekliği dolayısıyla aynı zamanda nüfus ve istidat hazinesi ve binnetice yurdun

beka ve kemal desteği olan köylü zümreyi kuvvetlendirmeyi ve çoğaltmayı hedef tutmasında buluyorum.

Muhterem arkadaşlarım; kendisine bu kadar umud ve bel bağladığımız Toprak Kanununu bir tatbikatçı gözü ile tedkik edecek olursak tasarının, bilhassa ilk hamledeki tatbikatı bakımından, bütün ağırlığının 17 nei maddenin hükümleri üzerinde toplandığını görürüz. Bu madde tasarının, adeta 66 nei maddenin hak ve adalet kefelilerindeki muvazeneyi gösteren bir mili gibidir. Bu milin bir adalet terazisinde olduğu gibi doğru ve orta noktada durması lâzımdır. Bunun içindir ki, diğer maddelerdeki ufak tamamlamalar ve aydınlatmalardan sarfı nazar, bu 17 nei maddenin evvelâ, bir defa uygulanacak bir geçici madde olduğunun tasrihi, sonra da hükümlerinde, tıpkı istinat noktasındaki ufak bir kayma ile kuvvet muvazenesi muazzam bir şekilde değişen manivelâda olduğu gibi, ufak fakat tesiri büyük olacak tadillerin yapılması lâzımgelmektedir gibi yeni bir ideolojinin doğmakta olduğuna, daha doğrusu büyük göç devirlerindenberi zaman zaman genel bir yama düsturu veya bunun serpintileri halinde Türk milli camiasında süregelmekte olan «Millî dayanışma ve yardımlaşma ideolojisinin yeniden, millet hayatımızın her tarafını kaplayacak bir istidatta, canlanmakta olduğuna, delâlet edecek ilk izleri görerek büyük bulutlara düşmek imkânsızdır. İşte ben...

Böylece Kamutayım yüksek vicdan ve şuur süzgecinden geçtikten sonra ben kanunun milletimiz için çok hayırlı ve feyizli neticeler doğuracağına inanıyorum.

Yeterki tatbikatı esnasında ilk hamle, ağır ıslahat yüklerinden azade kalarak bir inkilâpçı gözü ve atikliği ile, esasda devrin hedefleri gözönünde tutularak, yurdun her tarafında birden atılsın ve ilk netice bir iki sene içerisinde alınsın.

Böyle bir gayenin takibi isabetli görüldüğü takdirde kanunun tatbik süratını adeta köstekleyici mahiyette bulduğum, geniş ve dar bölge hakkındaki hükümleri, gerekli tadiller yapılarak, tasarıdan çıkarmak zaruretinde kalacağımıza burada işaret etmeden geçemeyeceğim.

A. R. ESEN (Siird) — Arkadaşlar; elimizde tasarısı bulunan Toprak Kanunu, bu Heyetten seçilen kıymetli ve kudretli, bilgili geçici bir komisyonda uzun uzun tetkik edildi, incelendi. Tartışmalar ve sert görüşler oldu. Milletvekilleri tam olgunluklarını gösterdiler ve bu tasarırı hazırladılar. Sonra Hükümet noktâi nazarı getirdi, ızhâr etti. Yalnız hakkı kaza kısmı hariç olmak üzere diğer iki kısımda mutabık kaldı ve Hükümet Reisine teşekkür edildi. Bu hal ile bu tasarı huzurunuzda gelmiş bulunmaktadır. Bendeniz tasarının hazırlanması sırasında

günbegün Komisyona devam ederek tetkikatta bulundum. Herbir arkadaşın görüşüne kendi düşüncemi de ekliyerek huzurunuzda çıktım. Bu hususta bazı düşüncelerimi, affınıza mağruren, arz etmek istiyorum.

Arkadaşlar, hendeniz 1930 - 1931 tarihlerinde Tarrn Bakanlığında vazife aldığım zamanlarda o sırada Hükümet Reisi olan Yüksek İsmet İnönü merinos üretimini ele almışlardı ve bana da emretmişlerdi; bir rapor hazırlamıştım. İşte o sırada bu toprak işini de ele aldıklarına muttali olmuştuim. Binaenaleyh bu, on beş senelik bir iştir, bugünün işi değildir. Bunu Başbakanımız da Encüimde söylediler ve Cemiyeti Akvamdan rapor getirdiklerini ve incelediklerini; mütemeddin memleketlerde bu işin nasıl halledildiğini söylemişlerdir.

Şimdi bazı arkadaşların beyanatına geliyorum; bu toprak işi Parti Grupunun bütün mevcudiyetiyle ele almış olduğu bir iştir. Bu toprak işini bu Parti halletmek için hazırlanmıştır. Bu işi köylünün refahı için halledeceğiz demıştır, bunu bir defa Heyeti Umumiye bilmelidir. Bunu nasıl yapacağız, ne yapılacak? Nasıl daha muvafaktır? Bunu düşünmek lâzımdır. Arkadaşlar bu Hükümet, Kanunu Medeni inkılâbını yaptı, harf inkılâbını yaptı, şimendifer siyasetini yaptı. Demekki bir iç programı üzerinde yürüyor. İktisadi teşekküller üzerinde hareketler yaptı. Şu halde toprak işinde de yüksek bir düşüncesi vardır, azim bir dâva olan bu işi de yapacaktır.

Şimdi bunu arzettikten sonra, gönlüm isterdi ki, buraya çıkan hukukçu arkadaşlar bu işin esasını ele alsalardı, işi daha güzel tebellür ettirirlerdi ve aynı zamanda bir kısım üzüntülü olan arkadaşların üzüntüleri kalmazdı. Şimdi ben mümkün olduğu kadar bu üzüntüyü izaleye çalışacağım. (Bravo sesleri).

Arkadaşlar, feodaliter olan Avrupa ile bunun benzeri olan bizim Saltanat Hükümeti bu arazi işi üzerinde ne düşünüyorlar? Demekki, feodaliter Avrupa Hükümetleri kendilerinin bünyelerine göre bu taksimatı yaptılar. Hattâ ilk olarak işe Almanya başladı. Demekki onlar daha olgun bir halde iken bunu yapmışlardır. Bizde Saltanat devrinde bu topraklar ne suretle paylaşıldı? Bunu bilmekliğimiz lâzımdır. (Gülüşmeler, bravo sesleri).

Arkadaşlar, bilirsiniz, Tanzimata gelinceye kadar bu topraklar, fermanlarla, ziamet, timar ve aynı zamanda tarihen ismi geçmiş zevatın elinde idi. Bunu hepimiz bilirsiniz. Bunda anormallik vardır, adalet mefhumu yoktur, adalete dahil değildir. Bu ciheti bir kere bilmek lâzımdır. Tanzimattan sonra, bunu bir düzene koymak zarureti hâsıl olmuştu. Bir tapu, işte şunun gibi tuğralı (gürültüler, bravo sesleri) bu nedir? Tanzimattan önce şöyle olmuştu... (Gürültü-

ler). Bu şekilde 27 sene bu entiptüften kâğıtla bu iş kaldı. 27 sene sonra adliye teşkilâtı kuruluyor. Ondan sonra vilâyatta liva ve kaza teşkilâtı başlıyor. Bu teşkilâtla esas bir tapu düzeni kurulmaya başlıyor. Bu sırada bir de Arazi Kanunu yapılıyor. Bu arazi kanununun yapan meşru-tiyet idaresinde Şeyhülislâm olan Hüsnü Efendidir. Şerhini de Haydar Efendi yaptı, bu Arazi Kanunu şimdi olsaydı bu Toprak Kanununa lüzum kalmazdı. Orada arazi şöyle taksim edilmiştir: Arazii mukattaa, arazii mevkufe, arazii haliye ve arazii miriye (O... sesleri yeter sesleri, alkışlar).

Bunların her birinde tasarruf ayrı ayrıdır. (Gürültüler).

Aynı zamanda rekabe o zaman Sultanın idi, şimdi milletindir.

Şimdi 22 sene evvel Medeni Kanunu kabul ettik. Bu Medeni Kanunu Mahmut Esat Bey, kudretli adam, bunu toptan kabul mecburiyetini gördü. Meclisin bünyesi de bunu o suretle kabul etti. Bunu kabul ettiğimiz vakit Arazi Kanununun bu hükümleri de lâğvedildi.

Şimdi bizim arkadaşlar temellük ve tasarruftan bahsediyorlar. Medeni Kanunun ne düşünce ile kabul edildiğini bir lâhza düşünmek lâzımdır. (O... sesleri, kâfi sesleri, gürültüler)

Teşkilâtı Esasiyenin 74 ncü maddesinde - bu toprağı kamulaştırma işinde hukukçu arkadaşlar zühul ettiler - özel kanunla toprak almır deniyor. İşte bu özel kanun bu toprak kanunudur. Bu kanun 1937 senesinde Teşkilâtı Esasiyeye konduğu zaman sebebini burada söylemek istemediler. Bu meseleyi şu suretle tasvir ettikten sonra, şu toprağın ne suretle ele geçtiğini öğrendikten sonra esas meseleye geçelim:

Şimdi arkadaşlar, mesele iskân siyaseti değildir. Bir yerden bir yere halk götürmek değildir. Hükümetin siyaseti: Bir çiftlik var, 2000 dönüm. Onun içinde 10 tane köylü çiftlik ağasına iş görüyor, bunu taksim edecek. Üç mislini ağaya bırakacak, geri tarafını köylülere. Bu esası kabul etmiyecek, bir arkadaş olacağını düşünmem.

Kıymet meselesinde Hazine bonosunu istihfaf eder şeklinde konuşuldu. Rabiske dediler. 95 kayması dediler. Bu katiyen böyle değildir. Bu Cumhuriyet Hükümetinin maliyesinin zımanı tahtında olan ve aynı zamanda diğer bono ve tahviller gibi kıymeti olan bir şeydir. Buna % 4 faiz verilecektir.

Diğer Hazine tahvillerinde yüzde yedidir. Müdafaai Milliye tahvillerimiz ki, bunlar kısa zamanda toplanması lâzımgelen paralardır. Onun için tahvilât işinin memleketin iktisadi bünyesine ve maliyesine ne kadar yardımcı olduğunu Heyeti umumiyeniz takdir eder (Bravo sesleri).

Şimdi gelelim Adanalı arkadaşların endişesine: Ben buralarını 40 sene evvelinden tanı-

rim. Bu memleketin halkı kıymettar, namuskâr, sözünün eri, çalışkan ve bütün mânasiyle Hükümette muzahir insanlardır. Ben aralarında gezdim. Adana'da beş bin dönümden fazla arazi sahibi hemen hemen yoktur. Burada arazi düzenlidir. Ziraat Vekâletinin düzenden maksadı nedir? Buralarda orak makinaları, pullukları, batözleri vesaireleri tamam, düzenli, arazi böyle olur. Bunların bir kâhyası, bir de işçisi vardır. Hükümet böyle düzeni olan araziye el uzatmış değildir. Madde sarıhtır. Çünkü muvakkat bir zamanda, düzenini ikmal ettiği için veriyor. Bu hususta telâş göstermeye mahal yoktur.

Gelelim 17 nci maddeye: Bazı arkadaşlar şimdi elli dönüme kadar indirmekten bahsettiler. Bu böyle değildir. Vaktiyle oturduğu su mülkte bulunan her fert elli dönüme hak sahibi olacaktır demek, enaz elli dönüme sahip olacak demektir. O fıkra ayrı bir şekilde gözetilebilir.

Gelelim kıymet meselesine: Kıymet üçe ayrılmıştır: 5000 dönümden yukarı, 5000 dönümler 2000 dönüm arası, 2000 den aşağı, 500 dönüme kadar . . . Miktarı 5000 dönümden yukarı olanların istimlâk bedeli 1944 senesinin vergi kıymetidir. Bes binle iki bin dönüme kadar aynı vergi kıymetinin iki misli, bundan aşağı olan kısım için vergi kıymetinin üç misli ödenecektir.

Şimdi arkadaşlar söyle düşünmek lâzımdır. 1944 senesinin vergi kıymetini bir komisyon tâyin etmiştir. Eğer tâyin işinde komisyon noksan yapmışsa düzeltilir. Sahibi noksan söylemiş de noksan yapılmışsa bunda Hükümetin ne kusuru vardır? Bunu böyle düşünmek lâzımdır. Vergi kıymetinin üç misli dersek . . . Başka bir öleü yoktur. Yalnız meydana gelen mahzurlar şudur: Buşdaya 15 kuruş veriyoruz demektir. Hali hazırda memlekette Hükümet bu işe müdahale etmezse 15 kuruşa alacağız demektir. Onun için bu hususta fazla durmayı zait görüyorum. Heveti umumiye den ricam, esash dört madde vardır. bunun üzerinde biraz durarak bu tasarrın kabul edilmesidir (Bravo sesleri, alkışlar).

A. M. YEGENA (Seyhan) — Arkadaşlar, Hükümetin Meclise sunduğu Toprak Kanunu tasarrının memleketin her tarafında toprak sahipleri üzerinde ne kadar telâş ve endişeyi mucip olduğunu hepimiz biliyoruz. Bazı kısım adamların, elli dönümden fazla topraklarını, bazı toprak sahiplerinin beş yüz dönümden fazla arazisini istimlâk etmek, sonra bunları istediklerine tevzi etmek, ondan sonra bu istimlâke itiraz edenlerin itirazları Bakanlıkça teşkil edilecek olan memurlardan mürekkep bir komisyonda tetkik edilerek katî karar raptetmek için Ziraat Bakanlığına büyük salâhiyet veren; hatâ bütün kanunlarımızın, hukuki prensiplerimizin kabul edemeyeceği, müsaade edemeyeceği şekilde vâsi salâhiyet veren bu tasarrın üç aydan-

beri Geçici Komisyonda ne suretle tetkik edildiğini biliyoruz. Fakat bu tetkikat neticesinde de bu tasarı, henüz, mülkiyet haklarına ve kanuni mevzuatımıza tamamiyle uygun bir şekilde konmamıştır.

Arkadaşlar, Cumhuriyet Hükümeti bir toprak siyaseti gütmek zorundadır. Fakat bu toprak siyaseti bu tasarrın muhteviyatı gibi hem ağır ve aynı zamanda âm ve sâmil bir şekilde değil, ancak çiftçiyi toprak sahibi yapmak için, vaktiyle Cumhuriyet Halk Partisinin kongrelerinden geçmiş ve Parti nizamnamesine girmiş, Parti nizamnamesinden sonra da 1937 de Anayasaya ilâve edilmiş bir fıkra ile tesbit edilmiştir. Bu fıkra ne diyor? Çiftçiyi toprak sahibi etmek için su şekilde istimlâk yapılacaktır diyor. Binaenaleyh çiftçiyi toprak sahibi yapmakta kamu faydası olduğunu belirtmekle beraber yapılacak istimlâkin eski İstimlâk Kanunundan daha mülâvim olmasını teklif ediyor, bu maddeye göre şimdi çiftçiyi toprak sahibi yapmak için istimlâk yapacağımıza göre, bu çiftçi kimdir? Bu çiftçi herhalde topraklı bir çiftçi değildir. Çiftçi, Hükümetin tasarrısında tarif edilmiştir. Çiftçi bildiğimiz gibi, kendi çift-hayvanları ile ziraat eden adamlara çiftçi denir. Topraksız çiftçi var mıdır? Vardır. Çünkü Anayasanın bu fıkrasını imâl etmek lâzımdır. Topraklı çiftçi için istimlâk muamelesi yapılamaz. Memlekette topraksız çiftçi vardır. Ötedenberi, ötekinin berikinin arazisinde daimî surette, kendi çift hayvanı ile, vesaiti ile ziraat eden çiftçiler vardır. Ortakçılık ve kiracılık suretiyle ziraat yapan çiftçiler vardır. İşte asıl toprak sahibi edinilmek istenilen çiftçiler bunlardır. Bunların ötedenberi ortaklık ve kiracılık suretiyle ziraat etmekte oldukları arazi istimlâk edilerek kendilerine dağıtılabilir. Anayasa hükmü budur. Anayasaya bu fıkranın konulmasında iki maksat vardır. Birisi; çiftçiyi toprak sahibi yapmakta menfaati umumiye olduğunu tebarüz ettirmektir. İstimlâk Kanunu, menafii umumiye noktasından istimlâki lâzımgelen maddeleri tadat etmektedir, bunlardan bir adamın toprak sahibi yapmak için diğer bir adamın toprağını istimlâk etmek maddesi yoktur. İşte bu salâhiyeti Anayasaya ilâve edilen bu fıkra temin etmektedir. Sonra ikinci maksat, menafii umumiye için İstimlâk Kanununda daha mülâvim ve daha yumuşak bir kanun yapmasını teklif ediyor.

Şimdi Anayasa, yalnız, çiftçiyi toprak sahibi kılmak esasını kabul ettiğine göre, çiftçi tabiri ve tarifi haricinde kalan eshasa toprak verilemez. Bu çiftçiler nerelerdedir? Ötedenberi içinde bir veya bir kaç köy bulunan büyük çiftlikler vardır. Bu çiftliklerde oturan köylüler, kendi hayvanları ve vasıtaları ile buralarda ortakçılık ve kiracılıkla ziraat ederler. Bu arazi üzerinde çalışan bitişik köylüler de

var. Bunların istimlâki için istimlâk bedelini ve bunların sureti tediyesini mübeyyin bir kaç maddeden ibaret gayet sade bir kanun yapılması lâzımgeldi. Halbuki elimizdeki tasarı, bütün memlekete şamil ve bütün arazimin istimlâkine istihdaf eden bir kanundur. Onun için bendeniz bir takrir vereceğim, bu tasarı zaten Hükümetin 17'nci maddesi teklifiyle, Tarım Bakanım da geçen günlük beyanatında, yalnız topraksız ve az topraklı çiftçileri toprak sahibi yapacağız dediğine göre, onun için kamutayın müzakere etmekte olduğu bazı maddelerinde zikri geçen ve çiftçi tabiri ve tarifi haricinde kalan kimselerin tamamen çıkarılması arazimin, boylara ve memleketin geniş ve dar mıntakalara ayrılacağına dair olan maddelerin ve sonra herkesin mülküne istediği gibi tasarrufa hakkı olduğundan buna muhalif maddelerin tasarıdan çıkarılması icabeder. Bunun için bir takrir veriyorum maruzatım bundan ibarettir.

A. MENDERES (Aydın) — Arkadaşlar; Türkiye Büyük Millet Meclisinin, bugüne kadar yaptığı kanunların, derinliğine ve genişliğine tesirleri bakımından, belki en önemlisinin üzerinde bulunuyoruz. Benden evvel söz alan kıymetli arkadaşlarımızın emek, dikkat ve bilgi mahsulü olan fikir ve mütalâalarından, bu konuda atılacak yanlış bir adımla esasen takatsiz olan zirai ve iktisadi bünyemizi büsbütün sarımsız oluruş endişesi açıkça sezilmektedir. Böyle düşünmekte çok haklıdır. Çünkü Toprak Kanunu ihativa edeceği hükümler itibarıyla ve tatbik edeceklerin zihniyet, görüş ve kabiliyetlerine göre, çok faydalı olabileceği gibi memleketi zirai iktisadi perişanlığa düşürecek bir kanun da olabilir. Bizim Toprak Kanunumuz; ne başka memleketlerin kendi türlü ekonomik, sosyal ve politik realite ve temayüllerine göre şekillenmiş olan kanunlarımızın bir taklidi, ne de yabancı ideolojilerin bir ma'kesi ve ne de tek tarafı ve indî görüşlerin mahsulü olamaz. Yüksek Heyetimizin selim aklı, kudretli şuurunu bu kanuna en faydalı veçheyi verecektir. Buna inananı vardır.

Arkadaşlar; Bu çapta bir kanunun müzakeresinde, huzurunuzda her şeyin açık olarak konuşulmasının memlekete ancak fayda verebileceği kanaatından hareket ederek asıl mevzu girmeden önce Yüksek Heyetimizin aydınlatılmasını gerekli bulduğumuz komisyon müzakerelerinden bir safhayı arzetmeme müsaade buyurmanızı istirham edeceğim.

Bu çok önemli vazife ile ödevlendirdiğimiz komisyonunuz, konunun büyük önemi nispetinde tasarıyı işlenmesine emek, gayret ve zaman vermiştir. Üç ay fâsılasız olarak çalışılmış, tasarı bir defa değil, iki defa müzakere olunmuş, birçok hükümler de Sukomisyonlarda ayrıca incelenmiş, Hükümet ve mütehasıslar dinlenmiş ve komisyona dâhil bulunmayan pek çok arka-

daşların kıymetli fikirlerinden de faydalanılmıştır. Bu suretle mesaisini sona erdirmiş bulunan komisyonumuz için, Hükümetçe teklif edilip Sukomisyona havale edilmiş bulunan muvazaaların önlenmesine dair bir fıkranın müzakere ve kabulünden başka yapacak bir iş kalmamış iken komisyonun bu son toplantısına Sayın Başbakan, gelerek bazı tekliflerde bulunmuştur.

Bu teklifler, komisyonun üç aydır üzerinde hassasiyetle durduğu ve hattâ Hükümet tasarısında da yer almış bulunan bazı prensiplerin değiştirilmesini tazammun etmekte idi. Komisyonda söz alarak iki defa müzakeresini yapmış bulunduğumuz madde ve hükümler üzerinde bir üçüncü müzakerenin açılmasının içtüzük hükümlerine aykırı olduğunu ileri sürdüm ve Başbakanın «Komisyona gelmezden önce Hususi Kalem Müdürüne not ettirdiğim bazı esaslar» diye vasıflandırdığı teklifin, Hükümetçe yazılmış ve formüle edilmiş bir teklif olup olmadığı cihetinin dahi incelenmeğe muhtaç bir mesele olduğunu ilâve ettim. Bana verilen cevaplarda Hükümetle komisyonun, yüksek huzurunuzda her noktada mutabık kalmış ve anlaşmış olarak gelmeleri lüzumu üzerinde duruluyordu. Ben, noktai nazarı muhafaza ettim ve bazı maddelerin üçüncü müzakeresi sonunda yapılan değişikliklere muarız kaldım. Komisyon, bu görüşüme iştirak etmedi. Bunun üzerinedir ki mazbataya, bazı maddelere muhalifim, diye şerh vermek ve yüksek huzurunuzda da meseleyi teşrih etmek mecburiyetini duydum. Çünkü, üçüncü müzakere ile yapılan değişiklikler komisyonun, ötedenberi belirmiş görüşü ile tevafuk halinde olmadığı gibi maddeler arasında da tezatlar yaratmıştır ve arzettiğim gibi, komisyonun tabii mecrada çalışmaları ile varılmış bir netice değildir. Tarım Bakanı, komisyonun ilk toplantısında, tasarı hazırlanma safahatını izahattan sonra; böylece hazırlanan tasarı komisyonunuzun ve Yüksek Meclisin malı olmuştur, demişti. Gerçek de budur. Amma komisyon müzakereleri sırasında beliren haleti ruhiye böyle olmamıştır. Hükümet tasarının bir virgülünün dahi peşinde günlere çekilmiş durmuştur. Bu kadarla kalınmamış, nihayet üçüncü müzakerenin açılmasına kadar gidilmiştir.

Filhakika, komisyonun üç aylık çalışmaları sırasında, Hükümet tarafından serdedilebilecek, bütün teklifler ve deliller ileri sürülmüş ve bütün bunlar bilindikten sonra ve iki defa müzakere yapıldıktan sonra neticelere varılmıştı. Başbakanın, komisyona üzerinde durulmamış ve müzakeresi yapılmamış herhangi yeni bir teklifi olmazdı. Üç aylık müzakereleri sırasında herkesi dinleyerek yolunu aydınlatmak isteyen komisyon Başbakanın aydınlatıcı mütalâa ve izahlarını dinlemekle bahtiyar olurdu. Amma Başbakanın komisyona teşriflerinde artık meselenin her tarafını konuşmuş ve işimizi bitirmiş bulu-

nuyorduk. Hatıra gelebilir ki komisyonda üç ay içinde katılmış kanaatların yarım saat içinde değişivermesine sebep olan deliller acaba komisyonca daha evvelden malûm değil mi idi?

Komisyonun Hükümetle mutabık olarak huzuruna gelmesi yolunda serdedilen mütalâaya gelince; bu mutabakat üç ay içinde temin olunamamıştır. Muayyen bir görüş üzerinde komisyonun kanaatlarının kökleşmiş olduğunu kabul etmek gerekirdi ve bu takdirde behemehal mütezim ise, bu mutabakat Hükümetin komisyon görüşüne katılması şeklinde tecelli etmeli idi. Hem mutabakat lüzumu ileri sürülerek komisyonu başka bir görüşe iltihaka davet etmekten se, şayet varsa, ihtilâflı noktaları Yüksek Heyetinizin hakemliğine arz etmek daha yerinde olmaz mıydı? Bu hakemliğin iyiyi ve doğruyu gereği gibi tecelli ettireceğinde en küçük şüphe olmamak icabeder.

İşte bazı maddelere muarız kalışımın, komisyonda üçüncü müzakere açılmış olmasından ileri geldiğini ve muhalefetimin o müzakere yapılmış olan değişikliklere inhisar ettiğini bu suretle belirtmiş oluyorum.

Geçici komisyonun beni sözcü seçmesinin bir teveccüh eseri olduğunu kabul ediyor ve bu teveccühlerinin minnettarı bulunuyorum. Ancak şu sebeplerle içinde bulunduğum namüsaıt durumun bu vazifeyi gereği gibi yapmaktan beni alıkoymadığımı da sanıyorum, bu itibarla bu vazifenin, daha liyakatla yapacak bir arkadaş tarafından kabulünü rica etmiş bulunduğumu da huzurunuzda belirtmek istedim.

Üçüncü müzakerenin açılması etrafındaki mâruzatımı teşriî hayatımızda ve icranın murakabesinde gittikçe beliren bazı zaafaların sebeplerini de izaha yarar kanaatle huzurunuzda orza ve kıymetli zamanlarınızı almağa cesaret etmiş buluyorum. Gerçekten harbin bittiği gerek Millî gerekse milletlerarası yaşayışın demokratik esaslara ve millî hâkimiyet prensiplerine göre yenibaştan tanzimine dünyaca savaşılmakta olduğu bugünlerde hâdisata tekaddüm etmek lüzumuna kaniim.

Bu münasebetle Sabit Sağıroğlu arkadaşımın mazbatada kaydettiği muhalefet şerhinde, dokunacağım. Esasta kendisiyle tamamen beraberim. Fakat vardığı neticeyi maksada uygun görmüyorum. Ne için Hükümet tasarısının aynen bulünü teklif etmekte olduklarını anlamak benim için zor oluyor. Bu meselede, üçüncü müzakere neticesinde bazı maddelerde yapılan değişikliklerin nazara alınmıyarak ikinci müzakere neticesinde kararlaşan komisyon metninin Yüksek Heyetinizin müzakerelerine esas olmasını teklif etmek fikrimce daha mantıkî ve tabii olurdu.

Bu cihetleri böylece ifade ve tesbit ettikten sonra geçici Komisyonda üç ay çalışmış ve çiftçiliği meslek edinmiş bir arkadaşınız olarak kanun tasarısı etrafında görüşlerimi kısaca olsun

arz etmekten kendimi alakoyomryacağım.

Arkadaşlar; Geçici Komisyon mazbatasında da arzettiğimiz gibi Türkiyenin yüz ölçüsü yetmiş milyon hektarı aşan bir genişlikte olmasına mukabil nüfusu henüz 20 milyonu bulmamıştır. Dağlık kısımların fazla olduğu kabul olursa dahi bu geniş yol bugünkünden çok daha kalabalık bir nüfusu verimli toprakları üzerinde mesut ve müreffeh barındırabilir. Buna rağmen yer yer toprak sıkıntısı duymakta olduğumuz da bir hakikattir. Bu sıkıntının başlıca sebebi ekilen toprakları ziraate elverişli arazi yüz ölçüsüne nispetle çok az almasıdır. Ekilen topraklar Türkiye yüz ölçüsünün % 15 e varmamaktadır. Denilebilir ki, hiç masrafsız veya az masrafla Türkiyede ekilen topraklar bir misli daha genişliyebilir.

Toprak sıkıntısının sebepleri arasında nüfus dağılımının topraklarımızın işlenmesi bakımından elverişsizlikler göstermesi de vârittir. Bazı bölgelerimizde nüfus kesafeti toprağın barındırma haddini aşacak hale gelmiş olmasına karşı bazı bölgelerimiz de çok geniş ve münbit topraklar insansız ve çiftsiz boş yatmaktadır.

Tabiat kuvvetlerini yenmek yolundaki savaşmaların henüz başlangıcında olmamızın nüfusa nazaran toprağın dar olduğu yerlerde bize toprak sıkıntısı çektirmekte olduğunu da ayrıca hesaba katmak icabeder.

Toprak sıkıntısının diğer bir sebebi de büyük arazi mülkiyetinin geniş bir ölçüye ulaşması olabilir. Yani büyük arazi mülkiyetinin şayi ve hâkim bulunması topraksız çiftçi ve köylü sayısını arttırmak suretiyle bir toprak sıkıntısı yaratır. Bu zâviyeden bakılınca Türkiye'de başka memleketlerde görülen ve toprak reformlarının zorlayıcı sebepleri olarak beliren genişlikte ve sayıda büyük arazi mülkiyetinin şayi ve hâkim bir nispette bulunmadığı memnurlukla görülür. 500 dönümden yukarı arazi mülklerinin yüz ölçüsü toplamı 20 milyon dönümü biraz aşmakta olmasına mukabil işleyen toprakların % 75 inin 500 dönümden küçük işletmeler halinde ve kendi sahipleri tarafından işleniyor olması ferah verici bir gerçektir. Bundan başka birçok sebeplerle büyük ve orta arazi mülklerinin süratle dağılmakta olduğu da bir hakikattir. Böyle olmakla beraber genel olarak ele alınınca bir önem arzemesi dahi yer yer çekilen toprak sıkıntısına bir taraftan da arazi mülkiyet rejiminde yapılacak islahlarla çare bulmak yoluna gitmekte de isabet vardır. Kısaça dokunduğum memleketimizin bu elverişli durumu sarsıntı yapacak aşırı ölçülere ve tedbirlere başvurmak zorunda bulunmadığımızı göstermektedir. Gerçekten başka memleketlerde toprak mülkiyet bünyesinde yapılan değişikliklerin en belirmiş neticesi mevcut düzeni az çok bozar mahiyette olmaları itibariyle, istihsalin düşmesidir. Memleketimizde gerek top-

rak mülkiyetinin tevezzüünde gerekse toprak mülkiyet rejiminde görülen nispetle müsait durum gözönünde tutulunca ekonomik sarsıntılara ve istihsal düşmesine sebebiyet verecek hatlara kadar giden tedbirlerin fayda yerine zarar getireceği kolayca kabul olunabilir. Çünkü bu ölçüde tedbirler kurulmuş düzenleri bozmak, teşebbüsü, bilgiyi ve sermayeyi ürkütmek ve ziraat sahasından uzaklaştırmak neticelerini doğurabilir.

Avrupada toprak islahatında liberal ve demokratik cereyanların uzun mücadeleler sonunda vardıkları neticelerin çoğu Türkiye'de esasen mevcuttur. Medenî Kanunumuz bunu bir kat daha belirgin bir hale getirmiştir. Türkiye'de bir hukukî müesseseler olarak servaj ve benzeri toprak esaretini tazammun eden müesseseler mevcut olmamışsa, Türk milletinin demokrat ve halkçı ruhu bu gibi müesseselere müsaade etmemiştir. Türkiye'de toprak herkes tarafından küçük büyük her ne ölçüde olursa olsun alınıp satılabilir bir meta olagelmıştır. Çok nadir durumlar müstesna Türkiye'de toprak ucuz ve kolay tedarik oluna-bilen bir metadır.

Hulâsa ne toprakların esasında dar veya verimsiz olması ve yüzden toprak tedarikinde imkân-sızlıklarla karşılaşılması ne de toprak mülkiyeti-nin tevezzüünde büyük aykırılıklar olması ve ne de toprak mülkiyet rejiminde orta çağ bakayası hükümlerin yaşamakta bulunması gibi zorlayıcı ve sıkıcı durumlar karşısında değiliz. Onun için meseleyi genişlik ve serin kanlılık içinde mütalâa ve halledebilecek bir durumdayız ve unutmama-hız ki, toprak darlığından ziyade toprağı kıymetlendirecek sermaye, teçhizat, emek ve bilgi yoksulluğundan sıkıntı çekmekteyiz. Bu itibarla dâva bizde politik ve sosyal olmaktan ziyade ekonomiktir.

Bu sebeplerle ki, komisyonca ikinci müzakere neticesinde tesbit edilen metinde arazi mülklerini az çok müsavi parçalara bölmek ve beş yüz dönümden yukarı işletmeleri dağıt-mak gibi memleket realiteleriyle olduğu kadar rejimimizle de telifi kabil olmıyan ekstrem yol-lara gidilmemiştir. Bu, gerçekten zararlı bir hareket olurdu. Bunun yerine ihtiyacın zorla-madığı yerlerde mevcut düzeni bozmamak, sa-hipleri tarafından işletilmekte olan toprak-ların iki bin dönüme kadar olanlarını kamulaştırma dışında bırakmak gibi nispeten büyü-cek ve sahipleri tarafından işletilmekte olan orta işletmeler oldukça bir emniyet vermek esa-sına gidilmiştir. Gerçekten yurdumuzda çok hâ-kim bir durumda bulunan küçük işletmenin yan-ında orta işletmeleri muayyen hadler ve şart-lar altında muhafaza etmek ve bundan sonra da bunların kurulmalarına imkân vermek ve hatta teşvik etmek, istihsalimizi artırmak bakımın-dan zaruridir.

Esasen Dünyanın her yerinde küçük, orta ve

büyük işletme yanyana yaşamaktadır. Bu üç işletmenin mevcudiyeti bakımından bir mem-leketten diğerine değişen, kapladıkları saha itibariyle bunların aralarındaki nispetlerdir. Bi-zim gibi arazisi mevcut nüfusun üç mislini top-rağının verimiyle kolayca ve müreffeh olarak barındırabilecek bir memlekette çiftçiyi top-raklandırma dâvasında, haydri büyük işletmeyi bir tarafa bırakalım, iki bin dönüme kadar olan orta işletme bile sayılamıyacak durumda bulunan işletmelerin dahi parçalanmasına git-mek ve esasen işletmekte olan topraklar üzerin-de bir nevi sahip değiştirme mahiyetinde kala-cak mülkiyet islahatlarıyla uğraşmak yerine yeni toprakların ziraate alınmasını ve yeni yeni işletme-lerin kurulmasını ve iyi işlenmemekte olan top-rakların daha iyi işlenmesini sağlayacak pren-siplerin yapılacağı Toprak Kanununda hâkim ol-masında fayda vardır. Bu mülâhazalar çerçevesi içerisinde topraksız veya az topraklı çiftçile-rin topraklandırılması ve topraklarımızın sahi-pleri tarafından düzenli ve sürekli işlenmesini ve geri işletme usul ve şekillerinin tasfiyesini hedef tutan hükümlerin tereddütsüz olarak ka-bulü neticesinde ve komisyonun ikinci müza-keresi sonunda vücut bulan metnin maksada ve memleket isteklerine daha uygun olacağı kanaa-tindeyim. Halbuki yukarıda izah ettiğim gibi üçüncü müzakere ile ve Başbakanın teklifiyle yapılan değişikliklere gelince; bunun en mühim olanı sahipleri tarafından modern ve düzenli şekilde dahi işletiliyor olsa, en geniş olan beş bin dönümden en küçük olan 500 dönüme ka-dar orta işletmelere hiç bir emniyet bırakma-maktadır. Emniyetin olmadığı yerde ise hiçbir verimli ve müsbet iktisadi faaliyetin kurula-mıyacağı aşikârdır.

Sözü geçen son toplantıda yapılan değişik-liklerden birisi de kamulaştırılacak topraklar-dan sahiplerine bırakılacak kısma ait olan hükme taalluk etmektedir. Hükümet tasarı-sında buna dair olan hüküm aynen şöyledir: Kamulaştırmaya uğrayacak büyük ve orta arazi-den sahibine bırakılan parçanın yerini toplu olmak şartıyla sahibi seçer. Sahibi bulunduğu araziden faraza on bin ve hatta yirmi bin dö-nümü veya daha fazlası elinden alınacak bir yurddaşın kendisine bırakılacak bin dönümü kendisinin seçmesi mantıki ve insani düşün-ceye elbette uygundur. Fakat komisyona ya-pılan teklif şu misalimizdeki 19 bin dönümü alı-nan yurddaşa bırakılacak bin dönüm toprağın köy ihtiyar heyetine seçilmesi yolunda idi. İhtiyar heyeti, yani toprağı alacak olanlar, beğendik-leri 19 bin dönümü alacaklar ve beğenmedikle-ri yerden bin dönümü ayırıp asıl eski sahibine bırakacaklar.

Komisyon metninde son yapılan değişiklik hakkında şu kısa izahattan sonra şimdi müsaade-nizle Hükümet tasarısını ele alacağız.

Arkadaşlar; malûm olduğu üzere Hükümet tasarısı, gerekçesinde uzun uzadıya ve tekrarlı olarak tekrarlı olarak ifade olunduğu gibi memleketimizin zirai ve iktisadi geriliğinin sebeplerini topraklarının genişlik verimlilik ve çeşitliliğindeki noksanlarda değil, evvelâ toprak mülkiyet rejiminin sonra da toprak işletme rejiminin elverişsizliğinde aramak icabeder mebdeinden hareket ederek vücuda getirilmiş bulunuyor.

Her şeyden önce şurasını belirtmek yerinde olur. Varılmak istenen neticeye göre vakıaların bazılarını büyülterek ön plâna almak ve bazılarını hiç kale almamak suretiyle hareket etmek bir taraflı görüşlere kapılarak yanlış yollara sapmak demek olur.

Arkadaşlar; Türkiye'nin ziraat ve iktisat alanında bugün içinde bulunduğu geri durum; Hükümet gerekçesinde izah olunduğu gibi toprak mülkiyet ve toprak işletmesi rejimlerinin elverişsizliğinden ileri gelmiş değildir. Bunun hissesi varsa da azdır. Bu cihetin belirmesinin fikrimce çok büyük önemi vardır. Çünkü teşhisi hatalı olursa hastalığın tedavisi güçleşir veya hiç imkânsız olur.

Büyük toprak mülkiyetinin hâkim ve şayi olmasından ve çiftçinin büyük bir kısmının topraksız veya tamamen proletaryalaşmış bulunmasından büyük istiraplar çekmiş memleketler çok görülmüştür. Bu gibi memleketlerde toprak dağıtma davası hakikaten zirai kalkınmanın ve sosyal barışıklığın ön plânda gelen problemidir. Halbuki bilmünasebe arzettiğim gibi Türkiye'de manzara bu değildir.

Türlü sebeplerle bilhassa sıtma ve su baskınları yüzünden nüfusun çok az olduğu ve toprağa rağbet gösterilmeyen yerlerde oldukça büyük arazi parçaları vardır; fakat bunların Türkiye'nin arzettiğim genel manzara içinde bütün zirai ve iktisadi geriliğimizin sebebi olarak gösterilmek mertebesine çıkarılacak önemde olduğunu sanıyorum.

Eğer hakikaten böyle olsaydı evvelâ Hükümet kendi hususi mülkiyeti altında bulunan ve bugün 13 milyon dönüm raddesinde bulunan toprakları sonradan hükmü tasarrufu altında bulunan topraklarla beraber köy hükmi şahsiyetleri elinde orta malı olarak bulunan topraklardan hükmi şahsiyetler ihtiyacından arta kalanları elde tutmaz dağıtırdı. Gene Hükümet bu yönden büyük bir sıkıntı duymuş olsaydı 20 seneye yakın bir zamandanberi meniyet mevkiinde olan 1505 sayılı kanunu uygular ve şurada, burada sıkıntı yaratmakta olan büyük araziyi parçalıyabilirdi. Bu suretle topraksız veya az topraklı çiftçi sayısını azaltmak yolunda 20 sene içinde önemli merhaleler katedilmiş olurdu. Hiç bir zaman hatırdan çıkarmamak geraktır ki memleketimizde en âdi bir çift ayakkabı pahasına bir dönüm toprak edinmek imkânları da

mevcut olagelmıştır. Ucuz ve kolay toprak tedavik olunabilen bir memlekette Devletin takip edeceği müsait bir politika ile 20 sene içinde çok şeyler yapmak ve hattâ meseleyi tamamiyle hal etmek mümkün olurdu.

Arkadaşlar; tasarıda izah olunduğu gibi değil; Türkiye'de ziraatin ve iktisadın geriliğini ve Türk çiftçisinin perişanlığını daha derin ve esaslı sebeplerde aramak icabeder.

Komisyon mazbatasında temas edilenlerle beraber bu konuda bir iki söz daha söylememe müsaade buyurmanızı diliyeceğim. Bu memleketin iktisadi kalkınmasına da destek olacak olan zirai kalkınma davasını bir plân dairesinde ve gerektiği genişlik ve hacimde ele alınmadığı gibi hattâ bu kalkınmayı kendi tabii seyri içinde dahi geciktirecek yollara gidilmiştir. Geçmişe dönerek bir kaç misal ile fikrimi izaha çalışacağım.

Cumhuriyetin ilânından sonra köylüye doğru ve köylü efendimizdir parolasının ilk eseri olarak kırk, elli milyon lira raddesinde olan âşar vergisini kaldırdık. Bu gayrisâfi hasılat üzerinden alınan ve eibayet usulleri itibariyle de çok geri olan bir vergi idi. Bu vergiyi kaldırmanın haz ve gururu ile uzun seneler gıdalandık. Fakat bu vergiyi kaldırır kaldırır bu nun bırakacağı açığı yine çiftçinin sırtından çıkarmak için köylünün çift öküzünden vergi almak yoluna gittik. Ayrıca yeni, yeni ihdas ettiğimiz vasıtalı vasıtasız vergilerle çiftçi ve köylünün yükünü ağırlaştırdığımızı buna karşılık âmme kesesinden kendisine çok şey vermediğimizi hatırlamadık.

Çiftçinin teknik bilgi ve âletle teçhizi, zirai kredi meseleleri, temiz ve iyi tohum, iyi cins hayvan ve sair meseleler Cumhuriyetin yirminci yılında dahi henüz üzüntü halindedir. Tarım Bakanlığı uzun yılları beş, on milyonluk bütçesi ile bir iki mektep ve araştırma istasyonu ile vilâyet ziraat müdürleri ve kazalarda fen memuru adı altında sadece hatalı ziraat istatistikleri tanzim etmekle vazifeli bir kadro geçindirmekten ileri çok bir şey yapamamıştır. Halbuki arkadaşlar, yirminci asrın ortalarına doğru hayat ve ilerleme büsbütün baş döndürücü bir hız almış bulunuyor. Bu zamanda yirmi yıl başka çağların yüz yıllarına bedeldir. Eşfle kaydedelim arkadaşlar, yirmi senedir kara saba ile kağına mücadelesine, muvaffak olmak şöyle dursun, başlıyamadık bile. Diğer ziraat âletlerinin memleketteki mevcutları ve kalitesi yeis verecek haldedir. Komisyon mazbatasında bunlar hakkında rakamlar verilmiştir. Memleket ziraatini makineleştirmek ise tamamen terk edilmiş bir konudur. Cumhuriyetin ilk yıllarında bu yolda bir hamle yapmak içimizden gelmiş fakat ziraatte kullanılacak petrol ve benzin üzerinden bazı vergilerin kaldırılması zarureti bizi bu yoldan döndürmüştür. Halbuki beş, on traktör getirmek için harp yıllarında ne kadar didiştik

te ne kadar az netice alabildik.

Ankadaslar, konjonktür ve fiyat meselesi çiftçinin belini bükken başlıca sebep olduğu halde buna bigâne kalmışızdır. Köylü ve çiftçi istihşafını ucuza satmak, ihtiyacın pahalıya almak ıstırahı içinde takattan düşmüştür. Bu halin pek had manzaraları arzettiği devirlerde dahi derde dokunamamışız. Sekiz, on sene buğdayın, o da bazı mirtakalarda, kilosunun üç, dört kuruşa satılmasını sağlamakla müstetih yaşamışız. Müstetihlik ekmeği altı kuruş yerine sekize yemekle çok büyük sıkıntıya düşmezdi; fakat o zamanlar dört kuruş yerine buğdayın kilosunu altı kuruşa satabilen çiftçi bir nefes alırdı. Aşırı fiyat düşüklüğünün doğurduğu tatsızlık ve istihşalin düşmesi neticesinde fiyatların harp yıllarında bu kadar yükselmesinden müstetihlik bu ıstırahı çekmez, o günkü ucuş ekmeği bugünlerde bu kadar pahalıya ödemezdi. Buğdayın üç, dört kuruş olduğu o uzun senelerde bir kilo yük demiryollarımızda Eskişehir'den İstanbul'a iki kuruşa naklolunuyordu ve bir kutu kibrit bir kiloya yakın buğday bedeline tekabül ediyordu.

Zirai kredi konusunda da söylenecek çok şeyler vardır. Uzun yıllar Türkiye'de zirai kredinin tek kaynağı olan Ziraat Bankasının bütün Türk ziraatına yaptığı ikrazat yekûnu otuz, kırk milyon lira arasında seyretmiştir. Yanılmıyorsa bu son iki sene içinde ancak altmış, yetmiş milyona çıkmış olacak. Millî gelir hesaplarında dört milyar liraya yakın sâfi gelirle başta gelen ziraatımızın bu kadar az bir kredi ile ne durumda kalmış olduğunu ölemek kolaydır. Bugün yalnız İstanbul'da ve yalnız birkaç yüz kişinin elinde toplanan sermaye ve servet Türk ziraatine yatırılan, Ziraat Bankası ikrazatı dâhil, bütün istihşal sermayesinin heyeti unumiyecini aşabilir.

Arkadaslar, memleketimizin asırlarca geri akışının zirai ve iktisadî geriliğimizde baş önmünde bir faktör olduğunda hiç şüphe yoktur. Bunun yanında yukarıda da kısaca dokunduğum mevzuların belâğatı da Devlet ve Hükümet olarak elverişli ve plânlı bir ziraat ve iktisat politikası takip etmemiş olduğumuzu açıkça göstermektedir. Binaenaleyh, filârimce,; zirai ve iktisadî geriliğimizin sebepleri Hükümet gerekçesinde gösterilmek istenildiği gibi, toprak mülkiyet rejimi ile toprak tasarruf ve işletme rejimlerinin elverişsizliğinde değil; yukarıda arzolan şartlarda düğünlenmiş bulunmaktadur.

Arkadaslar; şimdi toprak mülkiyet ve işletme rejimlerinin selâhi mevzuunda Hükümet tasarruflarını takip ettiği yola geliyorum. Bu mevzu da başlıca gördüğümüz fikir ve hüküm, çiftçinin memleki mahsus haline getirmek ve bu maksadın olmasını için 30 dönümden fazla toprak temellikü hakkını tanımamaktadır. Bu hükme göre elli dönüm bahçesi olupta bahçesinin bulunmuşu kasa ve hattâ köyde aştığı bir hırsavat-

gı dâkkânında boş zamanlarını kıymetlendiren ve bu yoldan temin ettiği kazançla o bahçeyi yetiştirmiş olamaz elinden bahçesinin 20 dönümü alınacaktır.

Bu mevzu da ikinci hüküm de, işletme bütünlüğünü bozmadan için üzerinde her türlü tesisleri ve donatımı tam bir işletme kurulu bulunan düzenli ve sürekli bir şekilde işletilen orta arazinin kamulaştırma hükümünün dışında kalacağıdır. Hükümet tasarruflarına göre orta arazinin kamulaştırma dışında kalabilmesi için konulan şartlar okadar ağırdır ki, Sayın Başbakanın bir münaşeretle ifade ettikleri gibi, Türkiye'de bu şartları haiz ancak bir veya iki orta işletme bulunabilecektir. Kaydı ki bu orta işletmenin bu şartları haiz olup olmadığı da kayıtsız, şartsız Tarım Bakanlığının takdirine kalmış bulunuyor.

Orta işletmenin elverişli bir nispet dâhilinde mevcut olmasının Türk ziraatinin gelişmesinde önemli rol olacağını birçok arkadaşlarımız vuzuhla belirttiler. Bendeniz bu hakikate başka bir delil olarak Sayın Tarım Bakanının bundan sekiz, on sene evvel Hükümetçe Partiye getirilen Toprak Kanunu tasarruflarına münaşeretle Tarım Bakanlığı ağzından yazdığı ve kendi imzasını da taşıyan rapordan bir mütalâayı nakledeceğim.

Sayın Hatipoğlu o zaman şöyle yazmakta idi: «Bu madde Türkiye'de arazi mülkiyetinin 2000 dönümü geçmemesini ve çiftlik halindeki işletmeleri dağıtmaya çalışıyor.» Yine kendisi diyor ki; «Bir memlekette arazi temellüklerinin büyüklüğü veya küçüklüğü böyle basit düşüncelerle belli edilemez ve bu hiçbir memlekette bu derecede nazari, riyaî, hayata uymaz bir usulle halledilmemiştir» ve yine o zaman orta işletme ve 5000 dönümden büyük işletmelere taraftar olan Sayın Hatipoğlu o raporun başka bir yerinde şöyle demektedir: «Yalnız küçük arazi mülkiyetlerine malik memleketlerde yoktur. Arazi temellüklerinde küçük, orta ve büyük mülkiyetler dünyada daima yanyanadır. Ancak bazı memleketlerde büyük mülkiyet çok belirmiştir, bazı memleketlerde de küçük arazi üstündür.» Halbuki Sayın Tarım Bakanı bu sefer komisyona verdiği izahlarda; orta ve büyük işletme alehinde ancak, ancak deliller ileri sürmüştür.

Hükümet tasarruflarında işletme rejimi bahsine gelince;

Hükümet tasarruflarından ve gerekçeden çıkan mâna Türkiye'de toprağın ocak kuracak çiftçiler tarafından bizzat işletilmesini iltizam etmektedir. Halbuki Sayın Hatipoğlu, bahsettiği raporunda; müddimle çiftlik işletilmesine ve orta ve büyük arazinin hattâ kiracılıkla işletilmesine gayet taraftandır. Bakınız o raporda bu konuda ne söylüyor:

« Diğer taraftan İskân Toprak Kanunu bir

memlekette arazinin yalnız sahipleri tarafından işlenmesini veya sahibinin başında bulunarak işletilmesini asıl alıyor. Halbuki, bütün dünyada arazi, sahipleri tarafından bizzat veya yalnız başında bulunarak işletildiği gibi, sahibi başında bulunmadan fakat sahibi namına, hesabına bir müdür tarafından veyahut, icarla da işletilebilir. Bu işletme şekillerinin yerine göre hepsinin de faydaları vardır. Hattâ Türkiye için müdürle işletme, tahsil görmüş, bilgili ziraatçılar tarafından arazinin işletilmesini mümkün kılaacağından faydalıdır ».

Biraz aşağıda da « arazinin icarla işletilmesi iyi icar ve isticar düzenleri içinde bir memleket için hayırlıdır. Çünkü toprak edinecek derecede sermayesi olmayanlara elindeki sermayeyi işletme sermayesi halinde kullanarak toprak satınalmadan ziraat yapmak imkânını veriyor » ve İskân Toprak Kanunu lâyihasının gerek müdürle işletme, gerekse kira ile işletme şeklini kabul etmesini tenkit ediyor ve « araziye tasarruf ve araziye işletme meselesi de böyle kestirme halledilecek meselelerden değildir » diyor.

Toprak mülkiyet rejimi hakkında Hükümet tasarısı gerekçesinde ileri sürülen ana görüşlere şimdi tıpkı ben de Hatipoğlu gibi ve kendi ifade tarzları ile diyorum ki; toprak mülkiyetinde orta araziye ve işletmeyi hemen hemen ortadan kaldıracak kamulaştırma hükümlerinin vazı suretiyle Türkiye topraklarının baştan başa küçük ocak işletmeleri hâline getirilmesi ve binacnaleyh, arazi temellüklerinin büyüklüğü veyahut küçüklüğü böyle basit düşüncelerle ve bu derece nazari ve riyazi ve hayata uymaz bir usul ile halledilemez.

Toprak işletme rejimi hakkında Hükümet tasarısı ile gerekçesindeki düşüncelere de yine sayın Hatipoğlunun raporundaki düşünce ve ifadeler ile « orta arazinin gerek müdürle, gerek kira usulü ile işletme şekilleri meselesi ve araziye tasarruf ve araziye işletme meselesi böyle kestirme halledilecek meselelerden değildir » diye cevap vermek pek mümkündür.

Tasarıdaki ve gerekçedeki çiftçi ocakları kurmak ve çiftçiliği meslek haline getirmek mihveri etrafındaki düşünce ve hükümlere gelince: sabrınızı fazla tüketmemek için bu konuyu uzun boylu incelemeye tâbi tutmaksızın diyebilirim ki, ocak müessesesi ileriye değil, geriye bakan bir zihniyete dayanmaktadır. Çiftçiliği meslek hâline koymak fikri de modern (iktisadi hayatın gerektirdiği bir iş bölümü mefhumu ile izah olunamaz. Bunlar nasyonal sosyalist rejiminin iskan, Toprak Kanunu olan Erhhof Kanunundan hemen aynen iktibas olunmuş düşünce ve hükümlerdir).

C. S. BARLAS (Gazianteb) — Hâşâ, hâşâ.

A. MENDERES (Devamla) — Söz alır burada konuşursunuz, ben de cevabını veririm.

Tasarıdaki bu hükümler kabul olunsaydı kasabaların ve şehirlinin toprakla ve köyle alâkasını hemen tamamen kesmek, ziraati köyde oturanlara hasretmek gibi neticeler doğuracaktı. Halbuki, Türk toprakları ve ziraat sahası bugünkü nüfusun birkaç mislinin emeğini kıymetlendirecek genişlik ve hacimdedir. Köyle şehir arasına aşılama sedler çekmek bu memleketin geriliğini devam ettirecek bir hareket olur. Esasen Türkiye bundan muztarıptır. Köylü ve şehirli ile köy ve şehir bizde gereği gibi anlaşmamıştır. Bu aynı zamanda içtimai bir noksandır da. Şehirlerde ve kasabalarda biriken ve yerleşen sermaye, bilgi ve teşebbüsten topraklarımız aslâ müstağni değildir.

Arkadaşlar; tasarının kamulaştırılma bedelleri hakkındaki hükümlerine de kısaca dokunacağım

Hükümet tasarısına göre kamulaştırılacak arazi harpten evvelki vergi kıymetleri bedel olarak takdir edilecek ve bunlar da yüzde dört fazla ve yirmi sene vâdeli Hazine bonoları ile ödenecektir.

Konjonktür incelemeleri gösteriyor ki, harpten evvelki fiyatlarda bugün ortalama beş misli yükseklik görülmektedir. Vergi kıymetlerinin de esasta eksik yazılmış olduğunu kabul etmek icabeder. Bunun hakkında bir fikir verebilmek için bütün Türkiye'nin tarla, bağ, bahçe, zeytinlik, çayır, mera ve orman arazisinin vergide yazılı kıymetinin bir milyardan eksik olduğunu hatırlatmak isterim. Toprak mahsullerimizin yıllık sâfi tutarının dört milyar liraya yaklaştığını kabul edersek dört milyarlık sâfi gelire kaynak olan gayrimenkuller kıymetlerinin bir milyar liradan ibaret addedilemeyeceği çok açıktır. Diğer taraftan kamulaştırma karşılığı verilecek bonoların kıymetlerinin yarısı ile tedavül edeceği de kabul olunabilir. Şu halde vergi tahriri hakiki kıymete tamamen tekabül eder olsa dahi bugün değer pahası faraza 10 000 lira olan bir toprak parçasına harpten evvelki ile bugünkü toprak kıymeti farkı olan 1/5 nispeti ile tediye yapılacağı için 2000 liralık bono verilecek demektir. Bu bonoların yarı kıymeti ile tedavülü nazara alınınca o toprak sahibinin eline 1 000 lira geçecek demektir. Bir de vergi kıymetlerinin eksik yazıldığını kabul edecek olursak kamulaştırılacak toprakların sahiplerine tasarı gereğince verilecek bedellerin değer pahasına nispetle ne kadar cüz'î olacağını hesap etmek kolaydır. Bu, bazı hallerde bir dönüm toprağın cebinizdeki bir keten mendil pahasına kamulaştırılması demek olurdu. Denilecek ki; toprağın vergi kıymetini sahibi hakiki kıymet olarak yazdırsaydı ve madem ki yazdır-

mamıştır, bunun cezasını çeksin. Bu mütalâaya yine sayın Hatipoğlu'nun raporundan parçalar olarak cevap vereceğim. Kendisi diyor ki «arazi sahiplerinin Devlete ödediği vergiler bugün zannedildiğinden çok yüksektir. Bu şartlar içinde köylünün zaptedilen arazisini vergiden kaçırmayıyla meşru göstermek doğru sayılmaz. Nihayet bir memlekette arazinin tescilinin temini Devletin vazifeleri arasındadır. Devletin bunu ihmal etmesi her şeyden evvel mesuliyeti Devletin üzerine yükletir.»

Arkadaşlar; kamulaştırma muamelelerinde yurddaşın itiraz ve dâva hakkına dair Hükümet tasarısındaki hükümlere ve bu hükümlere dayanak olan zihniyete de bir göz atmak yerinde olur. Hukuki bir Devlet olmanın ilk ve ana şartı olarak bütün kanunlarımız yurddaşlara adli idarî kaza mercilerinde haklarının teminatını tamamiyle vermiş bulunuyor. Halbuki tasarı büsbütün başka bir ruhtan mühlhemdir. Bu tasarıda bir nevi acelelik hâleti ruhiyesi ve işler gecikir endişesi; diğer taraftan adalet mercilerine müracaat işleri bozar, matlup netice alınmaz gibi adalet mekanizmamızın aleyhine telkinler mahsulü olan görüşler hakim olarak yurddaş bu kanunda adli ve idarî kaza mercilerine müracaat teminatından mahrum bırakılmak istenilmiştir. Bütün itirazlar nihai olarak Tarım Bakanlığında kurulacak olan idarî bir komisyona gelecek ve bu komisyonun kararları katî ve nihai olacaktır deniliyor.

Halbuki, buna aleyhdar olan düşüncelerime destek ararken, tekrar Muhterem Hatipoğlu'nun raporuna başvuruyorum ve orada kazai teminata, taraftar olduğuna dair şu satırları buluyorum: «İskân Toprak Kanunu lâyihasi istimlâke itirazların Devlet Şûrasına yapılabileceğini kaydediyor. İtirazların bu derecede zorlaştırılmasını da hiç doğru bulmuyoruz.»

Hülâsa arkadaşlarım; uzun süren izahlarım arasında dağılan fikirlerimi şu birkaç noktada toplayarak sözlerime son vereceğim.

1. Hükümetin tasarısının 15 senedir olgunlaştığı Tarım Bakanınca ifade olunmasına rağmen iyi bir hazırlık mahsulü değildir. Böyle bir kanunun tatbikını sağlayacak müesseselerin temelleri atılmamış, vasıtalar yaratılmamış, elemanlar yetiştirilememiş ve gereken teşkilâtın kurulması dahi derpiş edilmemiştir.

2. Hükümet tasarısının dayandığı mucip sebepler yerinde değildir.

3. Geçici Komisyonun hazırladığı metinle, Hükümet tasarısının bir çok hatalı ve zararlı hükümleri tadil edilmiş ve yurddâşa teminat verecek ve tatbikatı kolaylaştıracak birçok yeni hükümler ilâve olunmuştur.

4. İkinci müzakereden sonra bazı maddelerin üçüncü defa müzakeresi usule ve iç tüzüğe aykırı olduğu gibi yapılan tadilâta zararlı olmuştur.

5. Tarım Bakanlığının Toprak Kanunu muvacehesinde on sene evvelki düşünceleriyle bugün Hükümetçe huzuruza getirilen tasarı arasında külli fark vardır. Vaktiyle Tarım Bakanlığı namına o raporu yazan Sayın Hatipoğlu, elimizdeki tasarıyı hazırlayan Tarım Bakanı Hatipoğlu ile tezad halindedir.

Onun için arkadaşlar, tasarının üçüncü müzakeresinde yapılan son değişikliklerin tashih edilmesi için tasarının tekrar Geçici Komisyona iadesini arz ve bu teklifimin kabulünü istirham ediyorum. (Alkışlar).

BAŞKAN — Sabit Sağıroğlu.

S. SAĞIROĞLU (Elâzığ) — Muhterem arkadaşlarım, tasarıda yazdığım itirazı bazı arkadaşlarım tamamen anlamadıklarını söylediler. (Adnan Menderes arkadaşımızın ifadesi de o arkadaşlarımın ifadesini teyidetti.) Bu sebeple maksadımı yüksek huzurunuzda izah etmek üzere söz almış bulunuyorum.

Arkadaşlar; Komisyonumuz ise başladığı gün bütün bakanların imzasını muhtevi bulunan tasarıyı Tarım Bakanı Beyefendinin bu tasarı komisyonun malı olmuştur, ifadesiyle müzakereye başladık ve verdiğimiz kararlar iki defa müzakeresi üç ay kadar sürdü. Son gün Sukomiyonundan gelen bir maddeyi de müzakere için toplandı. O toplantıya Başbakan Beyefendi de geldi. Sukomiyonundan gelen maddenin de ikinci müzakeresi yapıldı. Bu suretle tasarının ikinci müzakeresi de bitmiş bulunuyordu. O sırada Başbakan Beyefendi; neticelendirdiğimiz tasarıyı altüst eden, münevverleri topraktan ayıran ve memlekette arzu olunan birliği yıkacak ve vatandaşlar arasında asırlarca bir nifak ve boğuşma unsuru olacak olan bir teklifi Kalemi Mahsus Müdürüne dikte ettirmiş olduklarını beyan buyurarak Komisyona bildirdiler. Bendeniz Komisyon zabıtlarında mevcut olan mütalâalarımı arzettikten sonra ayrıldım.

Çünkü üç aylık incelemelerle ve nispeten daha az noksanla vücuda getirdiğimiz bir eseri anı bir darbe ile yıkıyordu. Ben bu hareketi bilâ kaydü şart milletin hâkimiyeti esasından ayrılmıyacağımıza dair ettiğimiz yemine tamamen aykırı gördüm ve hangi bir bakanın veya Başbakanın anı bir teklifiyle yaptığımız eserin anadireklerini yıkmaya mecbur ve mahkûm isek usul ve kanunî formalitelerle Büyük Meclisin bize tevdi buyurduğu tasarının aslını kabul etmeyi diğerinden daha az hafif bir günah telâkki ettim. İşte itirazımdaki son cümle. Uğradığım yesin, büyük elem ve iztirabın huzuruza aksettirilmiş bir ifadesidir.

Takdir Yüksek Heyetinizindir.

E. ERİŞİRGİL (Zonguldak) — Arkadaşlar, değerli arkadaşlarımız bu önemli kanun hakkında, tatbikat itibarıyla yahut memlekette yapacağı tesir itibarıyla bir takım mahzurları orta-

ya koydular. Ben zannediyorum ki, bu mahzurlar eğer kanunun ruh ve hedefi bakımından tetkik edilecek olursa yani asıl kanunun vazına sebep olan noktaları zihnimize intibak ettirirsek var farzedilen mahzurların pek de vârit olmadığı neticesine varırız. Bu bakımdandır ki, ben kanunu ruh itibarıyla zihinlere intibak ettirirsek ne neticeye varırız bunu araştırmak istiyorum. Topraksız köylüye toprak vermek meselesi nereden çıkıyor?

Topraksız köylüye toprak verme meselesi bir kere sizin inanımızdan çıkıyor. Hepiniz Halk Partisindensiniz. Halk Partisinin programında topraksız köylüyü topraklandırma bir umdedir. Bu nazari bir umdedir. Yani bu programı göz-önünde bulunduranların yaptığı nazari umdeler midir? Parti programının halk tarafından maledilen en mühim kısımlarından birisidir. Yirmi senedenberi bizim halkımızın, vatandaşlarımızın istediklerine bakınız. Bunları dört şeyde toplayabilirsiniz. Yol, mektep, doktor, toprak isterler. Demekki toprak isteme arzusu ve isteği memlekette yerleşmiştir. Şimdi bu durum karşısında topraksızlık meselesi bizde ehemmiyetli bir mesele değildir. Acele edilecek mesele değildir diyebilir misiniz? Topraksız köylüye toprak verme meselesi şu halde ne yabancı bir ideolojiden geliyor, ne de şu veya bu zaman ölçüsünden geliyor. Şu ve bu zaman ölçüsünden gelmediği gayet aşikârdır. Bu Mecliste hiç olmazsa 15 senedenberi buna çare bulma meselesi konuşulmuştur. Siz daha 1937 senesinde bunun çaresini bulmak için Anayasaya bir fıkra koymuşsunuzdur. Şu halde bu ne zaman meselesi ve ne de nazariye meselesidir. Doğrudan doğruya kendi inanımız meselesidir. Deniyor ki, topraksız köylüye toprak verilmesi istenirken bazı hukuki esaslara riayet edilsin, mülkiyet esasına tearuz vardır. Kabul ettiğimiz mülkiyet esasına tearuz vardır demek ferdi mülkiyetten kolektif mülkiyete geçiyoruz demektir. Başka türlü mülkiyet esaslarını değiştiriyoruz mânasını çıkarmak imkânsızdır. Halbuki biz ferdi mülkiyet esaslarını sağlamlaştırıyoruz. Amma denecektir ki, mülkiyet esasına bu bakımdan tearuz yoktur amma biz mülkü değer kıymetini vermeksizin sahibinden alıyoruz, bu itibarla tearuz vardır. Arkadaşlar mülkü değer kıymetini vermeksizin sahibinden almak meselesini ele alırsak burada da mülkiyet esasına tearuz yoktur. Buradaki mülkiyetin âmme menfaati için tahdidi meselesidir. Mülkiyetin Roma hukukçularının tarif ettiği şekildeki bir tarif, dünyanın 18 nci asırdanberi hiçbir tarafında mevcut değildir. Bizzat sizin Meclisinizde yoktur. Siz madenleri bundan üç sene evvel istimlak ederken böyle bir mülkiyet düşüncesiyle mi yaptınız? Yalnız istimlak ettiniz, fiyat bile söylemediniz. Dediniz ki, şu şu komisyonlarda yapılacak fiyat üzerine takarrür edecek kıymeti verirler ve bono ile verirler de-

diniz. Siz şehirde bina mülkiyetine tasarrufu, kirayı tahdit ederken böyle bir fikir mi düşündünüz?

Dahası var; siz haklı olarak âmme menfaati için en önemli bir hürriyet ve hak olan iş hakkını tahdit ettiniz. Bir adam Zonguldak'ta doğmakla altı ay toprak altında sizin ısınmanız için, nakliyatınız için, memleketin menfaati umumiyesi için kömür çıkarmakla mükelleftir. Siz o zaman bu vatandaşların hakkı namına bunu kabul ederken ve isabetli olarak kabul ederken, ne dediniz? Âmme menfaati için hak ve mülkiyet tahdit olunur dediniz.

Şimdi arkadaşlar, esas teşkilât kanununa koduğumuz bu maddenin âmme menfaati için tahdid maddesinin işte tatbikatından biridir. Ve sizin kabul ettiğiniz sistemlerin bir neticesidir ve hayırlı bir neticesidir. Diyor ki arkadaşlar emniyete dokunuyorsunuz, aman emniyete dokunmayınız. Çok doğru bir laf. Fakat bu lafı açıklamak lâzımdır. Ne demek isteniyor? Çünkü bu mücerret mefhumlar böyle güzel güzel söylenirken müphemiyeti nispetinde müessir olur. Fakat açıklandığı zaman, açık söylendiği zaman mânası tavazzuh ettiği zaman vârit olup olmadığı anlaşılır. Emniyete dokunuyorsunuz sözü iki mana ifade eder. Ya gerçekten emniyete dokunmak manasına yahut bir emniyetsizlik havası vardır mânasına. Bu işte nasıl bir mâna ifade eder? Emniyete dokunuyorsunuz eğer gerçekten emniyete dokunuluyor mânasına ise ne ile? nasıl? Şu veya bu esasa göre bedelini vererek arazisini istimlak ediyoruz. Budur emniyete dokunan. Bu hal en sıkıntılı zamanımızda hukuki Devlet prensibinden ayrılmadığımız için asla bu yaptığımız işin emniyete dokunur telâkki etmeyeceğiz. Fakat bir an için farzedelim ki, bunu mülkiyet emniyetine, tasarruf emniyetine dokunuyor farzediniz. Nesi dokunuyor bunun? Devlet takdir ettiği bir kıymetle araziye alması emniyetine dokunuyor. Yine para veriyor, ve veriyor amma bir takım formalite icabederken, ileride arzedeceğim mahzurlara göre, bir takım formalite icabından terakki ediyor ve vergi kaynağına göre, vergi kaydına dayanarak emlakı alıyor. Bütün bu hukuki iş gerçekten emniyete dokunur bir şey yapar mı? Daha ileri giden arkadaşlar var, dediler ki, arazi emniyetine dokunan şey şehir arazisine ve gayrimenkul emniyetine de dokunur. Öyle ise arkadaşlar, madenler işgal edildiği zaman neye itiraz etmiyorlar? neye apartmanların tasarruf hakkı tahdit edildiği vakit aman tasarruf hakkı gidir diye telaş etmediler? Demek ki, bunlar emniyete dokunur şeyler değildir. Amma bir mesele vardır. İşte bu emniyete dokunur. Gerçekten emniyete dokunur gibi gösterirseniz, havayı bozarsınız, bu hakikaten herkesin ruhunda ıstırap olur, bir sıkıntı doğurur. Bunu da önlemek bizlerin vazifesidir, mü-

nevverlerimizin vazifesidir. Eğer havayı emniyete dokunur şekilde göstermek vaziyeti hâsıl olmazsa elbette ki böyle bir emniyete dokunmak vaziyeti asla varid olmaz.

Arkadaşlar; şahsi teşebbüse dokunuyorsunuz, aman, bu şahsi teşebbüse dokunmayın, günkü şahsi teşebbüsü geliştirme en mühim dayanışmalarımızdan biri olacaktır.

Bu, şahsi teşebbüs meselesinde çok zaman ileri sürülen, söylenen şeylerdir. Bunu da ne vakit ki zarara, maddi zarara duçar olacağımız zaman, sıkıntıya girdiğimiz zaman nerede Devletçiliğimiz deriz. Ne vakit ki, âmme nizamının organizasyonu için bir teşebbüse giriştiğimiz zaman şahsi teşebbüs derler. Bu şahsi teşebbüsü iyi açıklamak lâzımdır. Şahsi teşebbüs nedir? Şahsi teşebbüs; fertlerin iktisadi gelişmesi için imkân vermektedir. Eğer şahsi teşebbüsün inkişafı bakımından bakılırsa bu kanun şahsi teşebbüse imkân vermektedir, gelişmeye imkân vermektedir ve bu bakımdan Meclis şimdiye kadar böyle bir kanunu pek az kabul etmiştir. Şahsi teşebbüse imkân vermek 500 000 kişiye, 5 milyon kişiye vasıta vererek imkân vermek demektir. Ta ki en dirayetli en kuvvetlileri çıksın. Eğer mahdut vasıtaya malik insanlar varsa şahsi teşebbüsün doğmaması vasıtalarını bulamamasındandır. Binaenaleyh hiç birisi dirayetini izhar edemeyecek şekilde bulunsun dersiniz şahsi teşebbüse imkân vermek, şahsi teşebbüsü geliştirmek demek değildir. Denebilir ki efendim; siz mahdut arazi veriyorsunuz bu arazi içinde gelişme imkânı veriyorsunuz ki, şahsi teşebbüs olsun. Bilâkis mahdut arazi veriyor, işletme imkânını veriyor ve inkişaf imkânını veriyorsunuz. Bu bakımdan elbetteki şahsi teşebbüs gelişmesine hizmet eden esaslardan biridir.

Diyorlar ki arkadaşlar; orta ziraat kalkıyor. Eğer hakikaten orta ziraat kalkıyorsa bu tasarı ile bu endişe yerindedir. Ve endişe edilecek bir mesele olur bu.

Fakat 15 ve 16 nci maddeler sarıh olarak; komisyonun tabirleri ile, orta ziraata yer ve imkân vermektedir. Endişe nereden geliyor 17 nci maddeden. Bu madde, bir istisnadır. Şöyle olmazsa böyle olmazsa, şu arazi olmazsa şöyle toprak bulunur ise şu yola gidilsin deyen bir maddedir. Binaenaleyh bu madde tatbikatının orta ziraatı kaldıracak kanaatını asla beslemiyoruz, ve gerçek de olduğunu hiç zannetmiyorum. Arkadaşların bahis buyurdıkları şeylerden birisi de siz mal sahibini madur ediyorsunuz bundan sonra pahalanan arazi değerini vermiyorsunuz. O mülk sahibi ki hakikaten memlekete çok hizmetler etmiştir. Bir kerre şurasını tebarüz ettirmek lâzımgelir ki, arazi sahibi mülk sahibi vatandaşlarımız gerçekten memlekete en büyük hizmet eden zümrelerin içinde ve başındadır. Fakat onları madur etmek diye bir şey

yoktur. Yalnız arkadaşlar menfaat işini iki türlü düşünürsünüz:

Bir senelik, iki senelik menfaatınızı düşünürsünüz, bir de yirmi senelik, 30, 40 senelik menfaatınızı düşünürsünüz. Bu iki düşünüş arasında mühim fark vardır. Bir iki üç senelik menfaatınızı düşündüğünüz zaman şu hâlimde bırakın iyi gidiyor işler, dersiniz. Amma 20 - 30 senelik menfaatınızı düşündüğünüz zaman 15 sene içinde şu tehlikeler vardır, şimdiden bunları önleyeyim dersiniz.

Şimdi; mülk sahibinin bu kanunla menfaatına dokunuluyor değildir. Benim kanaatımda ona en çok menfaat temin edilmekte hemde uzun vade ile olmak şartıyla menfaatına hizmet edilmektedir. Mülk sahibine bunu anlatmak vazifemizdir. Mülk sahiplerinin endişesi şudur : Bu arazi çocuklarınıza kalsın. Bu ancak ahenkli bir cemiyet içinde mümkün olur. Eğer cemiyetin ahengi bozursa bugün emlak sahibine her hangi bir şekilde vereceğimiz telkin ve vereceğiniz emniyet hiç bir zaman yerinde olmaz. Halbuki bununla siz emlak sahibine bir kerre bir mülkünün kısmını bırakıyorsunuz ve sonra da ahenkli bir cemiyet yaratıyorsunuz, bunun içinde yaşayacaksınız. Mülk sahibine 25 sene vadeli menfaat düşünmüyorsunuz. Hakiki ve devamlı menfaat temin ediyorsunuz. İşte bunu hizmet şeklinde telâkki etmek lâzımdır.

İktisadi hayta fena tesir eder diyorlar.

Arkadaşlar iktisadi hayata fena tesir eder diyorlar. Zirai iktisadi nazarı itibara almıyorsunuz. Bu reform bizde istihsalı azaltabilir deniyor. Eğer bu kanun Yüksek Meclisten müsterek bir inanla çıkarsa ve eğer tatbikatında da bütün münevverler ve biz yardımcı olursak bunun istihsal üzerinde fena tesir edeceğine kani değilim. Fakat esas bir görüş farkı vardır ki bunu belirtmek isterim.

19 ncu asrın ortasına kadar zanpedilirdi ki bir memleketin iktisadi refahı o memleketin servetiyle mütenasiptir. 19 ncu asrın yarısından sonra bu fikrin yanlışlığı meydana çıktı ve memleketin iktisadi refahı, bir muayyen zamandaki servetiyle değil, istihsal kudretinin artırılmasıyla ve iyi bir servet inkısamıyla ölçülürdü. Bu iki görüş arasında çok fark vardır. Halbuki siz bu kanunla istihsal kudretini arttırıyorsunuz ve ahenkli bir servet bölümü temin ediyorsunuz. İşte hakiki iktisadi ileri görüş bununla mümkün olabilir. Onun için iktisada fena tesir eder görünüştünü ben yerinde görmüyorum.

Arkadaşlar, ortakçılık meselesinden de bahsettiler. Ortakçılıkla ortaklık meselesini bazı arkadaşlar birbirine karıştırdıkları için medih de ettiler. Halbuki ortakçılık başka, ortaklık başkadır. Ortaklık, inkişafı hakikaten istenen bir şeydir. Verirsiniz halka kültürü, halkı yekdiğerine sevdirebilirsiniz, ortaklık inkişaf eder.

Ziraatte de ortaklığı inkışaf ettirmek hakikaten bir vazifedir. Amma ortakçılık tarzındaki işletmenin iyi bir neticesi olduğunu söylemek sarih ve meydanda olan bir şeyi bilmemek demektir. **Hattâ** bizzat emlak sahibinin şikâyet ettiği meseleyi ona iyi bir şey gibi göstermek demektir. Emlak sahibini bir odaya kapattığımız zaman size samimi olarak söyleyeceği şey şudur ki: Maalesef iyi olmadı, ortakçı kazancımı vermiyor şeklindedir. Ortakçıyı kapatın: o da ne yapayım? Bir şey alamıyorum, çünkü kendisine veriyorum. Yani emlak sahibi ortakçıdan ortakçı emlak sahibinden daimî şekilde şikâyetçidir. Ortakçılık iyi ise niçin emlak sahibi ortakçıdan; ortakçı da emlak sahibinden şikâyetçidir?

Sonra diyorlar ki, kanunla tesir yapılamaz. Siz bu kanunla bunu istihdaf etseniz dahi kaldıramazsınız. Efendim sosyal hayatta kanun, hukuk, iktisat, memleketin örfü, ahlâkı memzuç bir hâldedir. Biri diğerine tesir yapar. Bazan tesire karşı mukavemet olur, tesir yapmaz, yahut istikamet değiştirir. İktisat üzerine kanunla tesir etmek itikadî olmasaydı Büyük Meclis bu hususta çıkardığı birçok kanunları çıkarması lâzımgelirdi. Müessir oluruz amma her kanun iktisadî örfte tesir eder veya etmek. Çünkü dayanabilir. O halde bu kanun tesir edecek mi? Bu kanun tesir edecek. Edeceğini ümit ederek çıkaracağız. Niçin bir ihtiyacı hukuki görüyorsunuz? Çünkü gerek toprak işletmesine ait olan şey, gerek toprak tasarısına ait olan şey hukuki bir anarşi içindedir. Bu hukuki anarşiyi tanzim etmek zarureti olduğu içindir ki, bu kanunu çıkarıyoruz.

Arkadaşların bazıları toprak aşk ister, arazi sahibinin aşkı vardır, toprak üzerinde, iyi istihşal bununla olur dediler. Gayet doğru. Onun içindir ki, bu kanun çıkıyor, Toprak veriyorsunuz, aşk veriyorsunuz, bağlılık veriyorsunuz ve dolayısıyla istihşal de çoğalıyor.

Arkadaşlar, bazıları şu fikir üzerinde durdular; toprak verme meselesi değildir, kredi, donatım, maliyet, fiyat üzerinde tesir, maliyeti azaltacak olan tedbirlerdir, siz bunları yapın, evvelâ ondan sonra bu meseleye geçin.

Şimdi bu dâvayı şöyle ele almak lâzımdır; ziraat gayet girift olan bir şey, üzerinde müessir olan âmiller hiç şüphe yok ki, bunlardır ve bunlar da müessir âmildir. Fakat bu âmillerin üzerinde, bu âmilleri yaparken toprak dağıtımını ve topraksız köylüyü topraklandırmak meselesi birinci meselelerden biridir. Niçin birinci meselelerden biridir? Çünkü kredi vereceksiniz, ki-me vereceksiniz, iyi bilmeniz lâzımdır. Donatım yapacaksınız, iyi bilmeniz lâzımdır. Memlekette birçok topraksız çiftçi varsa ve bu topraksız çiftçilerin ne vakit toprak sahibi olacağı bilinmezse kredi üzerine, donatım üzerine iyi bir plân yapamazsınız. İyi ve doğru bir şekilde hareket et-

mek de mümkün değildir.

Arkadaşlardan bazıları, hukuk sistemi ihlâl olunuyor dediler, Türk hukuk sistemini ihlâl ediyorsunuz dediler. Bunların hangi meseleler olduğunu bilmiyorum. Fakat ihlâl edilmediği, şimdiye kadar çıkardığımız âmme kanunları ile müeyyettir.

Şimdi arkadaşlar, bu ortaya atılan mahzurlardır. Bunları bir tarafa bırakalım, müsbet tekliflere geelim. Arkadaşlar, müsbet tekliflerde de bulundular. Bir kere topraksız köylüye toprak vermekte hemen ekseriyet müttefiktir. Kimsenin bunda bir itirazı yoktur. Fakat diyorlar ki; topraksız köylüye toprak vermek lâzımdır hakikaten; biliyorsunuz arkadaşlar, bir uçtan Devlet bunlara arazi verip duruyor. Bunda devam edin ve bu sıkıntılı vaziyeti ihdas etmeyin. İşte parça parça verip duruyorsunuz. Canım efendim; topraksız köylü varsa bırakın, işte yavaş yavaş vermekte devam ediliyor. Arkadaşlar, hangimize sorsak, memleketin hayatı bakımından hangimize sorsak, deriz ki köylünün hayat standardını yükseltmek, köylüyü müreffeh bir hale getirmek birinci vazifemizdir. Bunu söyleyen hiç şüphe yok edebiyat için söylemiyor. Bu hedefe doğru yürüdüğümüz anda yok gözünü kapa, yaptığımız ufak tefek şeylerle iktifa ediverin demek, elbette sizin ve bu Meclisin şiarına yarışmıyacak hareketlerdir.

Diyorlar ki, arkadaşlar, verin toprak amma, değer pahası ile verin, taki hem hukuki mevzuata uygun gelsin, hem de bir takım mağdur olacak vatandaşlar hiç kalmasın.

Bu güzel bir şey, güzel bir şey amma meseleyi yakından tetkik etmeli, değer paha ile vermek demek alelâde istimlak usulü ile vermek demektir. Alelâde istimlak usulü ile bu işin yapılmıyacağını 1937 senesinde Anayasaya madde koyarak kabul etmişsiniz. Bunun formalitesi ile bu, kabul değil diye bunu kabul etmişsiniz. Fakat bunu, bir tarafa bırakıyorum. Meseleyi sırf mülk sahibi bakımından ele alıyorum. Kararı, değer paha ile alın diye verdiniz. Hükümet te öyle aldı.

Arkadaşlar, bugün para medlülü, sizin malî muvazenenizle sıkı surette ilgilidir. 25 - 30 sene evvelki gibi her tarafta geçen bir para medlülü bugün mevcut değildir. Bugün cebinizdeki paranın kıymeti Devletin, bütçesinin muvazenesi ile kıymet alır. Siz bu kararı verin, Hükümet te değer pahaı versin. Hükümet te karar verse bir milyar lirayı mülk sahiplerine tevzi etse mülk sahipleri bir milyar lira mı almış olacaktır? Bu bir milyar liranın hakikî iştirak kabiliyeti tasavvur ettiğiniz bir milyar lira mı olacaktır? Binaenaleyh siz bir zümreyi mağduriyetten kurtarmak düşüncesiyle değer paha verin dediğiniz zaman eğer bu teklif memleketin malî vaziyetini bozacak bir tedbir ise, o

şekilden en evvel mutazarrır olacak, himaye etmek istediğimiz zümredir. Bunu istemek zannedirim ki yerinde değildir.

Üçüncü bir teklif var; (bu iyi bir iştir. amma zamanı değildir, efendim, henüz zamanı gelmemiştir). Bir kısım arkadaşlara göre zamanı gelmemiş, bir kısım arkadaşlara göre de zamanı çoktan geçmiştir. Gerçekte olan şey şudur ki, bu gayet müdil ve gayet muğlak bir işti. Cumhuriyet Hükümeti şimdiye kadar üzerinde durmakla beraber neticelendirememişti. Fakat artık zamanı gelmediği telâkkisi bence yanlıştır. Bilhassa ki, siz köylüyü okutmaya doğru gidiyorsunuz. Köyde mektep açıyorsunuz. Köyde düşünme kabiliyetini geliştiriyorsunuz. Bunu yaparken zamanı değildir diye yakın bir tehlikeye göz yummak olur.

Nazarınıza başka bir şey daha arzedeceğim. Güzelece giden, yürüyüp giden hayatımızı yokluyarak, nabzını dinliyerek zirai hayatta görülen ahenksizliği bertaraf etmek için huzurunuzda geliyorum ve gelirken gayet mühim büyük ağır bir yük ve mesuliyet deruhte ediyor diyebilirdi ki Hükümet yakın bir zamanda halledilmeğe değer mevzu değildir. Nemelâzım halihazır sistem devam etsin gitsin. Hayır böyle demiyor. Hayırlı gördüğü bu işe kendisini vermek istiyor. Niçin? Memleketin nabzını dinlediği zaman 20 - 25 sene sonra vukuagelecek ihtilâfı önlemek istiyor. Hükümet böyle bir teklifle gelirse ihtilâfı önlemek için yapmak istediğim böyle bir teklifle Hükümet gelir ve kendisi en ağır yükü yüklenirse, bence yapılacak şey Hükümete cesaret vermek onu teşci etmektir. Çok ağır yük yükleniyorsun seni tebrik ederim, cesaretle bu işi başar demek ve hepimizin yardımını ondan esirgememektir. Çünkü arkadaşlar böyle bir iştir ki, ona bu iş için her hususta yardım etmek memleketin bekası ve nizam ve selâmetini korumak bakımından her vatandaş için katî bir borçtur. Bundan vatandaşa gelecek olan herhangi bir zarar şu veya bu şekilde bütün memlekete şâmilirdir.

Arkadaşlar,

Bu Hükümet ki memleketin âtide de nizamını bozulmaması için bu kanunla ağır bir sorumluluğu kabul ediyor, büyük bir işe giriyor. Böyle bir Hükümeti büyük Meclisin teşci edeceğine ve bizim ve bütün aydımların yardım edebilmelerine şüphem yoktur.

H. O. BEKATA (Ankara) — Bravo.

E. ERİŞİRGİL (Devamla) — Şunu arzetmeğe mecburum ki, bu kanun Yüksek Heyetinizce ne şekilde çıkarsa çıksın bu kanun aneak mülkü elinden alınana ve mülk verilenlere anlatıldığı ve onlar aydımlatılarak, kendilerinin müzaheretini de temin edilerek tatbik edildiği takdirde faydalı olur. Bunu da Yüksek Heyetinizin esirgemiyeceğini zannediyorum.

Tereddüt edenleri aydımlatarak ve müzahe-

ret ettirerek tatbik ettiğimiz vakit faydalı olur. Bunu da yüksek heyetinizin esirgemiyeceğini zannediyorum. (Alkışlar).

Dr. O. Ş. ULUDAĞ (Konya) — Arkadaşlar; sözlerime muhterem arkadaşım Emin Erişirgil'in şimdi söylediği beyanatından bir kaç noktaya kısaca temasta başlayacağım.

Toprak işlerini maden işleriyle kıyas ettiler ve dediler ki; madenleri nasıl Devlete verdiniz? Sebabi ve cevabı şudur: Çünkü bugün dahi madenlerimizi bütün bilgisiyle bütün sermayesiyle işletecek tek bir ferdimiz yoktur da onun için. Fakat bu madenler aynı zamanda millete ve Devlete lâzımdır. İşletecek ferd bulunmadığı için verdik. Halbuki toprak işi böyle değildir. Toprak işini çok kişi anlar ve toprak gayet geniştir. Onun için tevzi edilecektir. Tevzi edilsin fakat adaletle. Şahsi teşebbüsten bahsettiler. Kendileri psikolojiden anlarlar, şahsi teşebbüs herkesin kârı değildir. Zaten şahsi teşebbüs sahibi olsaydı ceir olmaz, amele olmazdı. O, büsbütün başka bir şeydir, efendiliktir. Bazı insanlarda bu yoktur. Psikolojiden anladıkları için bunun cevabını kendileride verebilirler.

Şimdi asıl sözüme geçiyorum. Arkadaşlar, vatan mefhumu arz kürrresi üzerinde bir câmiannın, bir milletin müstakil, hür ve efendice yaşadığı toprak parçasıdır ve bunun mukaddes ve sevgili olması lâzımdır. Biz de kendimizin vatansever olduğumuzu söylerken bu toprağımızı seviyoruz demektir. Fakat toprağın çehresine baktığımız zaman onun harap manzarasını görüyoruz ve sevgimizi aneak merhametle ifade ediyoruz. Bıçare vatan diyoruz. Ferdin mülkü olmazsa o ferdin teşkil ettiği milletin de mülkü olmaz, ve fert mülksüz olduğu içindir ki topraklarımız şimdiye kadar bakımsız kalmıştır. ve bu bakımsızlık yüzünden harapâbâd olmuştur.

Binaenaleyh, benim şimdiye kadar söylediğim bu mukaddeme ile arzetmek istediğim şey şudur: Ben Toprak Kanununun tamamen lehindeyim. Memleketin dört bir köşesinden gelmiş olan arkadaşlarımız bize muhtelif misaller getirdiler, şarkı iyi tanıyan arkadaşlarımızın misallerinden öğreniyor ve anlayorum ki, oralarda toprak işi henüz orta çağ zamanındadır. Eskişehir - Ankara ve Akşehir - Konya arasındaki vasi sahrayı gezdiğiniz takdirde, üç sene evvel başlayan Devlet başarısından evvelki zamanlarda oralarını çöl halinde, bozkır yerler görürdünüz, nihayet tek tük dikenler, otlar ve nihayet tek tük yavşanlardan başka bir manzara yoktu. Ve bu manzara o kadar ruh sıkıcı idi ki, vatan dediğimiz şey bu mu diye kendi kendimize soruyorduk. Tarım Bakanlığı üç sene evvel giriştiği başarı ile bize bu toprakların verimsiz olduğu iddia edenlerin kanaatının hilâfına olarak çok verimli olduğunu isbat etti ve bizim bıçare diye acıdığımız toprak parçaları ufak bir tarama ve

ufak bir okşama ameliyesiyle ne kadar vefakâr, ne kadar velûd olduğunu gösterdi. Tarım Bakanım şimdiye kadar yaptığı işlerle o kadar büyük cesaret kazandı ki, ondan üç sene evvel işittiğim gibi nihayet Toprak Kanununu buraya getirdi. Ben de 10 sene evvel, 1936 da Büyük Millet Meclisinin Toprak Encümeninde üye idim. Demek ki, Toprak Kanununun bu kadar geniş bir mazisi vardır. Tarım Bakanını bu kanunu buraya getirmek azminden dolayı tebrik ederim. Fakat korkarım ki, bu kanunun ufak tefek sakatlıkları ve pürüzleri önünde azmi kırılmayın, korkarım ki ortaya çıkacak müşkiller karşısında onun omuzları çökmesin.

Toprak Kanununa zaruret vardır. Zaruretler adaletle bertaraf edilir.

Ben çalışanın elinde bulunan toprakları, ne kadar geniş olursa olsun, onu işliyen ve işlemekte kabiliyet gösteren vatandaşa, kendisine ve millete temin ettiği kazanç dolayısıyla, daha büyük arazi verilmesi taraftarıyım. Çalışana tümen tümen verilsin; çalışmaya bir zerre yok, buna mukabil birçok arazi vardır ki, bu arazi sahipleri malik oldukları toprakların ancak binde birini işlemektedir. Diğer araziye sorduğumuz zaman orası meradır, der. Hayvanlarını sorarsınız 3 - 5 yüzü geçmez. 300 - 500 keçinin veya hut koyunun 25 000 dönüm mer'ası olmaz arkadaşlar! Sorarsınız nöbetleşe otlatıyorlar derler. Halbuki aynı vatanış geniş olan arazisinin bir kenarında hayvan yemini ekmeği düşünmez. Kışın kar yağar, otları kapayacak kadar kar yağar. o zaman hayvanları açlıktan ölür. Kendisi, kıran girdi der. Çiçek geldi, kene vurdu, der. Hangi çiçek, hangi kene; asıl hayvanları açlıktan öldü. Bu kanun vatanış hayvan yemi dikmek mecburiyetinde bırakmış olduğundan dolayı da yerindedir, muvafıktır, çok güzeldir. Bence toprağı, toprağını işletenden değil, işletmeyenlerden almak lâzımdır.

Fakat arkadaşlar; çok arazisi olan vatanışın elinden o toprağı alırken onu işleten adam kendi hisseini başkasına verdiği vakit tâ herhangi bir ücret mukabilinde verdiği vakitte, acaba bu hâl, asıl toprak sahibi adamın şevk ve neşesini baltalamış olmayacak mı? Acaba toprağına tasarruf eden vatanış kadar bu yeni vereceğimiz vatanışta muvaffakiyetle işletebilecek mi? Bence bu, bir çok tereddüdü mucip olabilir. Fakat düşünmeli ki, bəri taraftan toprağı işletmeyen vatanış, eski kanun mucibince de o toprağı Devlete teslim mecburdu. Toprak Kanunu üzerinde en çok durulması gereken noktası, Toprak Kanununu tatbik ederken çiftçi vatanışa toprak verirken iç iskân, yahut iç muhaceret iç göçmenlik meselesini de muvâzneli tutmalıyız.

Şu anda hissediyorum ki, Komisyonun sözcüsü elini kulağına koymuş, a Doktor Uludağ, biz, gerçemizde yazdık diyor. Evet bir Devlet işi olduğunu yazıyorlar ve gerekçede diyorlar ki, bu dâhili muhacereti husule getirmek için lâzıngelen her türlü teşebbüse başvuracağız. Fakat paragrafın nihayetinde diyorlar ki, böyle vatanışlar vardır ki, ailesini terk ediyor, çocuklarından uzaklaşıyor, ecir olarak çalışmak için vatanışda oluyor. O halde memlekette öyle nüfus vardır ki, toprağı muhtaçtır, çalışmaya kabiliyetlidir. Ancak toprağı olmadığı için uzaklara gidiyor. Ben bu vatanış niçin ailesinden ayırayım, uzaklara göndereyim, ailesiyle beraber niçin göndermiyim? Ailesiyle niçin göndermediğimi şimdi iazh edeceğim. Anadolunun batısında ve kuzeyinde nüfus kesafeti vardır. Yahut memleketimizin en kesif nüfusu bu mntakalardadır. Tabiatıyla arazinin darlığı da bu nispettedir. Halbuki, gerek Orta Anadoluda ve gerek Doğu Anadolu'da o kadar geniş arazi vardır ki, bunlar Evkafın ve Devletin elindedir. 18 yahut 19 sene evvel Orta Anadolu'da kuraklık yüzünden bir kitlik çıktığı vakit, ortalığı velveleye veren bir zihniyet hâsil olmuştu.

Orta Anadolu toprağı vatanışların mesai karşılığını veremiyor. Binaenaleyh Orta Anadoluyu boşaltmak lâzım. İnsanlar emeklerinin karşılığını başka yerlerde elde edebilsinler. Halbuki Tarım Bakanlığı mesaisiyle bunun aksini ispat etti. Evet tabiat insanları bazı bölgelere daha çok sevkeder. Efendim ve bu suretle nkfus tekâsüfü tahassül eder. Tarım Bakanlığı memleketimizin zirai bütün meselelerini, bütün ağırlığına rağmen, kendi üzerine alıyor. Bunu mevzuun gerektirdiği önemle takip ettikçe hayırlı neticeler alınacaktır. Ben kanuna heyeti umumiyesiyle taraftarım. Fakat sırası geldiği vakit maddelerde bazı mütalâalar arzedeceğim. Yalnız bu kanun üzerinde en çok noksan gördüğüm şey iskânı tervih edilmemiş olmamasıdır. Ve Devlet eğer elinde bulunan boş araziye herhangi bir çiftçiye tevzi edecek olursa mesele halledilmiş olur. Nüfusu kesif olan meselâ Manisa vilâyetindeki vatanışlara toprak tevzi edileceği zaman onlara arazisi nüfusuna nispetle fazla olan Muş ovasına gideceksin demek yerinde olur. Böylece Hükümetin verdiği yerde toprak istemiyen vatanış hakkını kaybetmiş olur. Herkese yorulduğu yerde han yapılmaz. Sırası geldiği vakit maddelerde de konuşacağım.

BAŞKAN — Efendim, söz almış daha dokuz arkadaş vardır. Müsamahakâr olacağız ümidiyle yarın saat 15 de toplanmak üzere bugünkü birlesimi kapıyorum.

Kapanma saati : 19